

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra výtvarné výchovy

IVANA KRYSOVÁ

V. ročník – prezenční studium

Obor: výtvarná výchova – pedagogika

ANIMACE KE STÁLÉ EXPOZICI

V GALERII SLOVÁCKÉHO MUZEA V UHERSKÉM HRADIŠTI

Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Martin Horáček, Ph.D.

OLOMOUC 2010

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci 20. 6. 2010

.....

Děkuji PhDr. Martinu Horáčkovi, Ph.D., za odborné vedení diplomové práce, poskytování objektivních připomínek a cenných rad. Můj vděk patří zejména Mgr. Marii Martykánové z Galerie Slováckého muzea za vstřícnost, četná doporučení a čas, který se mnou strávila při přípravě i realizaci animace. Slováckému muzeu a jeho řediteli PhDr. Ivu Frolcovi jsem vděčná za souhlas k uskutečnění animačního programu v prostorách Galerie Slováckého muzea a za zprostředkování bezplatného vstupu pro účastníky programu. Dále děkuji Mgr. Jiřímu Salajkovi a Akad. mal. Miroslavu Malinovi, kteří se svými studenty animaci ochotně navštívili, Bc. A Břetislavu Malému, jenž průběh realizace dokumentoval, Mgr. Petru Staškovi za poskytnutí své hudby k doprovodu výtvarné činnosti a v neposlední řadě děkuji také Mgr. Drahomíře Krysové za revizi textu práce.

Obsah

Úvod.....	6
1 Galerie Slovákého muzea	8
1.1 Budova.....	8
1.2 Umělecká sbírka.....	9
1.2.1 Stálá expozice	11
1.3 Programy pro školy.....	17
1.4 Přístup ke studentům VŠ	19
1.5 Slováké muzeum	19
1.5.1 Programy pro školy	20
2 Animace.....	23
2.1 Cílová skupina.....	24
2.2 Uchopení a pochopení expozice	24
2.2.1 Puk-Puk	25
2.3 Anotace programu.....	26
2.4 Metodická struktura	26
2.4.1 Úvodní motivační část.....	27
2.4.2 Hlavní pracovní část.....	28
2.4.2.1 Pracovní list	28
2.4.2.2 Výtvarná činnost	36
2.4.3 Závěrečná reflexe	38
2.4.4 Písemná příprava animátora.....	38
2.5 Evaluace.....	44
2.5.1 Evaluační dotazník	44

2.5.1.1	Hodnocení studentů gymnázia	45
2.5.1.2	Hodnocení studentů uměleckoprůmyslové školy.....	46
2.5.1.3	Shrnutí.....	48
2.5.2	Obstál program v praxi?.....	49
2.5.3	Autoevaluace	56
2.5.4	„Gympláci“ versus „Umprumáci“	56
3	Mají vůbec SŠ na Uherskohradištsku zájem o galerijní animace?	59
3.1	Dotazník.....	60
3.1.1	Podoba dotazníku	61
3.1.2	Vyhodnocení dotazníků	64
	Závěr	67
	Použitá literatura a prameny	69
	Seznam příloh	73

Úvod

Během mého vysokoškolského vzdělávání na Univerzitě Palackého v Olomouci se mi naskytla příležitost ročního studia muzeopedagogického modulu na Katedře výtvarné výchovy Pedagogické fakulty. Nabídku jsem s nadšením přijala a takto nabytou teoretickou přípravu a hospitace v galerijních animacích jsem se rozhodla zužitkovat i ve své diplomové práci. Cílem práce je sestavit animaci ke stálé expozici v Galerii Slováckého muzea v Uherském Hradišti pro studenty středních škol a následně ověřit její funkčnost.

Galerii Slováckého muzea jsem prvotně zvolila proto, že se nachází nedaleko mého bydliště, ve městě, kam jsem osm let dojížděla za vzděláním, a také z důvodu mé osobní zvědavosti, zdali vůbec v této galerii animační programy probíhají. Důvodem výběru studentů středních škol jako cílové skupiny byl fakt, že studuji učitelství pro střední školy. Během počátečního sběru informací jsem navíc zjistila, že galerie nabídku edukačních programů na školní rok 2009/2010 má, ale střední školy v této nabídce nezahrnuje.

Svou práci jsem rozčlenila do tří kapitol. V první části se zabývám samotnou Galerií Slováckého muzea, stálou expozicí, ke které jsem animační program připravovala, pedagogickou činností galerie i ostatních částí Slováckého muzea a podmínkami, jež mi galerie vytvořila pro realizaci tohoto programu.

Scénář animačního programu je charakterizován v kapitole druhé. V úvodu se zabývám cílovou skupinou, pro kterou je animace určena. Popisuji jednotlivé kroky vzniku programu. Líčím průběh animace při návštěvě studentů z Gymnázia Uherské Hradiště a studentů ze Střední uměleckoprůmyslové školy Uherské Hradiště. Zmiňuji odpovědi účastníků z evaluačních dotazníků, kde mě mimo jiné zajímalo, zda účast na animačním programu změnila přístup studentů ke stálé expozici Galerie Slováckého muzea. Dále uvádím několik svých postřehů týkajících se rozdílnosti mezi studenty gymnázia a studenty z umělecké školy.

Zamýšlím se také nad svou vlastní evaluací a zpětným hodnocením tohoto animačního programu.

Kapitola třetí zahrnuje dotazník o zkušenostech pedagogů výtvarné a estetické výchovy uherskohradištských středních škol s galerijní pedagogikou a následný rozbor odpovědí vyučujících.

1 Galerie Slovákého muzea

Galerie Slovákého muzea sídlí v budově bývalé vojenské zbrojnice v Otakarově ulici v centru Uherského Hradiště. Toto středověké královské město založil významný český panovník Přemysl Otakar II. v roce 1257 na dolním toku řeky Moravy. Pro svou polohu je město považováno za metropoli národopisné oblasti Slovácka, regionu proslulého folklórem, zachovalými lidovými tradicemi, cimbálovou muzikou, úrodnou půdou a s tím vším souvisejícím kvalitním vínem.

Výstavní program galerie zahrnuje tvorbu moravských, českých i zahraničních autorů. Čas od času se zde návštěvník může setkat s výstavou prací žáků základních uměleckých škol, studentů výtvarných škol či jejich pedagogů. V prostorách galerie jsou pořádány různé přednášky, výklady k výstavám, tvořivé programy, ale také divadelní představení, koncerty, módní přehlídky apod. Odborné pracovnice galerie jsou ochotny poskytnout konzultace jak soukromému majiteli či instituci, tak studentům.¹

1.1 Budova

Budova bývalé vojenské zbrojnice, dnešní Galerie Slovákého muzea, pochází z roku 1723. Barokní dům, jenž je dnes historicky ceněn, byl dostaven podle projektových návrhů Leandra Anquisoly a Jakoba Albla. Jedná se o poměrně rozsáhlou stavbu se dvěma křídly a přilehlým čtvercovým nádvořím. Portál vchodu tvoří po obou stranách profilované pilastry zakončené římsovými hlavicemi, mezi nimiž je štuková výzdoba zobrazující vějíř

¹ Informace jsou čerpány z WWW *Slovácké muzeum*, <http://www.slovackemuzeum.cz/doc/9/>, vyhledáno 18. 5. 2010.

z vojenských atributů. Významnou cenností interiéru je pak zdobná kartuše ve vstupním prostoru objektu, která pochází z dílny Baldassara Fontany. Vojenským účelům přestala budova sloužit na počátku 80. let 18. století a poté byla využívána mnoha dalšími rozličnými způsoby.

Do vlastnictví Slovákého muzea, jehož ředitelem byl tehdy doktor Vilém Jůza, se bývalá vojenská zbrojnice dostala ve druhé polovině 20. století a na přelomu 50. a 60. let byla přizpůsobena potřebám galerie. Dne 21. října 1962 byla tato barokní budova otevřena pro veřejnost jako Galerie Slovákého muzea. Při druhé rekonstrukci v letech 1990–1992 byl objekt přizpůsoben požadavkům současné galerie, především se zmodernizovalo technické zázemí. Po povodních v roce 1997 byla nutností třetí rekonstrukce. Budova Galerie Slovákého muzea utrpěla tehdy nejvíce škod ze všech památkově chráněných staveb v oblasti Moravy.²

V přízemí levého křídla budovy jsou dnes umístěny pracovny historiků a depozitář. Nad nimi v patře je výstavní prostor. Přízemí a první patro levého křídla slouží jako další expoziční prostory. Ve všech již zmíněných výstavních prostorách se uskutečňují krátkodobé výstavy. Stálá expozice je společně s depozitem a dětským ateliérem situována v půdních prostorách galerie.

1.2 Umělecká sbírka

Výtvarné umění bylo ve sbírce Slovákého muzea zastoupeno již od jeho založení v roce 1914, i když se převážná část exponátů zaměřovala především na historii a folklór jihovýchodní Moravy. Umělecká díla sloužila nejprve jako doplňková dokumentace

² Text o budově Galerie Slovákého muzea vznikl syntézou informací z Ivo Frolec - Marie Martykánová - Milada Frolcová, *Galerie Slovákého muzea*, Uherské Hradiště 1999, s. 13 – 17 a Galerie Slovákého muzea, *Slováké muzeum*, <http://www.slovackemuzeum.cz/doc/09/>, vyhledáno 18. 5. 2010.

ke krojům, keramice apod. S rostoucím počtem uměleckých předmětů ve vlastnictví Slovákého muzea přišel nápad, že výtvarné umění bude tvořit vedle národopisu a archeologie samostatnou část nově budované sbírky muzea. Tehdejšími sponzory a dárci uměleckých objektů se stali nejen movití vlastenci, ale také sami výtvarníci, pro které byla prezentace do budoucna perspektivní. O následující rozšiřování sbírky o předměty nejen ze současného umění, ale také práce historicky cenné, a obnovení činnosti muzea po útlumu druhou světovou válkou se mimo jiné zasloužili akademičtí malíři Ruda Kubíček a Jiří Heřman, kteří pro Slováké muzeum v té době pracovali jako kustodi. V roce 1949 byla navázána spolupráce s Národní galerií. O tři roky později s uměleckoprůmyslovou školou, která se do Uherského Hradiště roku 1952 přestěhovala ze Zlína. V dnešní kolekci tak můžeme zhlédnout díla pedagogů a umělců z této školy (např. Vladimíra Hrocha, Jiřího Jašky, Stanislava Mikuláščíka, Jana Habarty a Jana Blažka). Poté byly v šedesátých letech tehdejším ředitelem Slovákého muzea doktorem Vilémem Jůzou do sbírky pořízeny kresby a grafiky mapující české a moravské umění 20. století (např. Josef Čapek, František Kobliha, Ludmila Jiřincová, Jan Konůpek, Max Švabinský). Několik set obrazů Karla Žádníka pocházelo z kolekce uherskohradištského sběratele Tománka. Mimo Žádníkovy práce přírůstek činil ještě dalších zhruba dva tisíce předmětů. V sedmdesátých letech byla nakupována tvorba mladé generace (např. Jan Gajdoš, Tomáš Měšťánek, Otmar Oliva, Jiří Vlach, Saša Zahradník, Bořek Zeman). Početný soubor pozůstalosti buchlovického kněze a grafika Arnošta Hrabala byl Galerii Slovákého muzea předán v roce 1981.³

Významnou část umělecké sbírky dnešní Galerie Slovákého muzea tvoří medaile, plakety a drobné plastiky, které vznikají od roku 1988 v průběhu jednotlivých ročníků Mezinárodního sympózia lité medaile, plakety a drobné plastiky v Uherském Hradišti. Jsou zde zastoupena

³ Ivo Frolec - Marie Martykánová - Milada Frolcová, *Galerie Slovákého muzea*, Uherské Hradiště 1999, s. 21-34.

díla od 33 umělců ze sedmi zemí (např. Karel Zeman, Ludvík Vašina, Jacek Dworski, Paul Huybrechts, Laszlo Zagyva, Tomáš Vejdovský, Otmar Oliva, Zdeněk Tománek, Jiří Vlach). Dnes je sbírka Galerie Slovákého Muzea kolekcí přibližně sedmi tisíc uměleckých předmětů.⁴

1.2.1 Stálá expozice

Stálá expozice Galerie Slovákého muzea nese název **Umění jihovýchodní Moravy**. Je situována v půdním prostoru bývalé vojenské zbrojnice, kde je zachovaná barokní vazba krovů ve tvaru ondřejských křížů. Již první stálou expozici této galerie, která byla otevřena pro veřejnost v roce 1962, doktor Vilém Jůza soustředil na oblast jihovýchodní Moravy. Toto zaměření se osvědčilo jako funkční a vhodné. Téměř po padesáti letech je náplň stálé expozice ve své ideji stejná. Vystavované exponáty vypovídají o historických souvislostech, tradicích a zvycích, ale také o autorech exponátů a vývoji kolekce. Expozice shromažďuje tvorbu výrazných umělců od konce 19. století do druhé třetiny 20. století, kteří měli společné určité pouto k oblasti jihovýchodní Moravy. Samozřejmostí je pravidelné obměňování vystavovaných objektů.

Národopisná tematika je společným rysem první části sbírky. **Karel Žádník** se na konci 19. století stal učitelem v rodině Berchtoldů v Buchlovicích. Přijel z Vídně a přirozeností venkova byl okouzlen. Vypovídají o tom jeho obrazy, na kterých byly často zachycovány události obyčejných buchlovických lidí, tradice, jež dodržovali, ale také tamější příroda.

V první polovině 20. století byla pro celou českou společnost objevena oblast Slovácka, která znamenala mimořádnou inspirační vlnu pro mnohé umělce. **Joža Uprka** se narodil 25. října 1861 v obci Kněždub, nedaleko Strážnice. Jeho rodiče Jan a Eva pracovali jako sedláci

⁴ Frolec – Martykánová – Frolcová (pozn. 3), s. 34-40.

na rodinném statku. Otec projevoval výtvarné nadání a odtud zřejmě získal Joža svůj vztah k malování. Malíř a grafik Joža Uprka pocházel ze čtyř sourozenců.⁵ V roce 1881 nastoupil ke studiu na Akademii výtvarných umění v Praze a o tři roky později přešel na Akademii do Mnichova. Zde založil Český akademický spolek Škréta v Mnichově, který sdružoval tvůrce s podobným uměleckým cítěním. Svá studia Joža Uprka dokončil na akademii v Praze. V pražském prostředí nenalezla tvorba Joži Uprky pochopení a byla hodnocena spíše kriticky. Avšak v roce 1894 získal za svou olejomalbu Pout' na sv. Antoníčku ocenění Grand Prix v Paříži. Poté se vrátil na rodné Slovácko. Po studijním pobytu ve Francii se oženil a usadil v Hroznové Lhotě. Jeho žena Anežka mu porodila čtyři děti a také se věnovala umělecké činnosti. Svůj dům s ateliérem přebudoval Uprka podle návrhu architekta Dušana Jurkoviče. V tomto domě jej navštěvovaly mnohé významné osobnosti tehdejšího kulturního a společenského života, hudební skladatelé Leoš Janáček a Vítězslav Novák, spisovatelé Alois a Vilém Mrštíkovi a dokonce i francouzský sochař Auguste Rodin. Tvorba Joži Uprky je u celé řady obrazů inspirována impresionismem, později je zřetelný vliv secese. Charakteristické jsou především figurální kompozice se slováckou tematikou.⁶ Uprka se mimo jiné podílel na založení Sdružení výtvarných umělců moravských, kteří si vybudovali svůj Dům umění v Hodoníně. Na pár let se Uprka odstěhoval na Slovensko, ale zemřel 12. ledna 1940 na svém statku v Hroznové Lhotě.

Okamžiky venkovského života ve svých malbách zachycoval také **Cyril Mandel**. Narodil se 23. října 1873 v Kuželově a jeho výtvarné nadání se projevilo již v obecné škole. Později byl přijat na Umělecko-průmyslovou školu v Praze. Malbě se učil mimo jiné u profesora Vojtěcha Hynaise, ale svá studia dokončil pouze s frekvenčním vysvědčením. Po návratu

⁵ Poslední z nich František Úprka se později stal uznávaným sochařem a jeho práce je ve stálé expozici Galerie Slováckého muzea taktéž zastoupena. Ač se jedná o bratry, příjmení Joži je uváděno s krátkým „U“, kdežto Frantovo s dlouhým „Ú“. Jde o rozdílné zapsání příjmení umělců do matriky.

⁶ Dílo Staroměšťanka od Joži Uprky je součástí prvního úkolu v pracovním listě, se kterým budou studenti pracovat. Analýzu tohoto obrazu uvádím v podkapitole 2.4.2.1.

domů se setkal s chudobou a nevděkem. Pochopení nacházel pouze u Joži Uprky, kterého navštěvoval v jeho ateliéru. Zemřel mlád 16. srpna 1907. Rozdíl mezi tvorbou Mandela a Uprky je zřetelný především v zobrazování krajiny. Mandel používal tlumené barvy odpovídající jeho osobnímu charakteru. Naopak Uprka líčil krajinu prostřednictvím jasného koloritu. Pro Mandelova díla jsou dále typické portréty starých lidí a figurální studie.

Uprkův žák **Antoš Frolka**⁷ se stal nejlepším akvarelistou své doby mezi moravskými malíři. Zobrazoval Slovácko, místní obyvatele při práci i odpočinku, krajinu a slavnosti. Byl mu blízký realismus, proto se vyhýbal idealizaci postav. Dalším malířem s podobným zaměřením byl **Joža Koudelka**, jenž se narodil v roce 1877 v obci Klobouky u Brna. Vytvořil velké množství portrétů a figur moravských obyvatel. Z hlediska etnografického jsou jeho obrazy realisticky věrné skutečnosti.⁸ Tento umělec zemřel ve svých osmdesáti třech letech v Praze.

Se svou krajinářskou školou na Slovácku často pobýval rodák ze Šlapanic u Brna, **Alois Kalvoda**. Tento malíř, grafik, spisovatel, výtvarný kritik a pedagog se narodil v roce 1875. Po nedokončeném studiu na gymnáziu v Brně nastoupil na Akademii výtvarných umění v Praze, kde studoval u profesora Mařáka. Díky stipendiu pobýval v Paříži a v Mnichově, kde ho zaujala tvorba německé secese. Byl mimo jiné členem výtvarného sdružení Mánes a později spoluzakladatelem Sdružení výtvarných umělců moravských. Rovněž jako Kalvoda u Julia Mařáka studoval a spoluzakladatelem Sdružení výtvarných umělců moravských byl **Stanislav Lolek**. Pocházel z Palonína na severní Moravě, kde se roku 1873 narodil. Před studiem na Akademii výtvarných umění v Praze vystudoval lesnickou školu a nějakou dobu byl zaměstnán jako lesní příručí. Pravidelně navštěvoval Luhačovice a Hodonín, kde se

⁷ Antoš Frolka, vlastním jménem Antonín Frolka.

⁸ Také s obrazem Děvče v kroji od Joži Koudelky se studenti setkají v rámci práce s animačními listy. Toto dílo je taktéž charakterizováno v podkapitole 2.4.2.1.

scházel se svými přáteli, umělci. Od roku 1913 pobýval Lolek častěji v Uherském Hradišti, kde si nakonec postavil vilu s ateliérem. V letech 1929-35 byl dokonce ředitelem Slováckého muzea. Ve své tvorbě se orientoval na dění v přírodě, ilustroval např. Těsnohlídkovu Lišku Bystroušku. Časté jsou pohledy do moravské krajiny.

Svémi sochařskými díly je ve stálé expozici Galerie Slováckého muzea zastoupen mladší bratr Joži Uprky, **Franta Úprka**. Narodil se 26. února 1868 v Kněždubu na Moravě. Po dva roky navštěvoval řezbářskou školu ve Valašském Meziříčí, ale studia nedokončil a odešel do Prahy. Od kamenického řemesla přestoupil k uměleckému sochařství. Ve svém často expresivním sochařském vyjádření zachycoval především obyčejné lidi z rodného kraje. Roku 1929 zemřel v Tuchoměřicích u Prahy.

Další úsek kolekce tvoří umělecká díla autorů, kteří v Uherském Hradišti různým způsobem pobývali. Mezi rodáky patřil **Jindřich Prucha**, jenž se zde v roce 1886 narodil, a **Miloš Boria**, který se narodil o deset let později. Boria byl v devatenácti letech povolán do vojenské služby a po návratu odtud odešel do Prahy na studia malířství. Navštěvoval ateliér Jana Zrzavého, poznal tvorbu Josefa Čapka a při návštěvě Paříže se seznámil i s Pabem Picassem. Miloš Boria zemřel neuznán na tuberkulózu plic ve věku čtyřicet jedna let ve Vsetíně. Uherským Hradištěm se nechali inspirovat také **Jan Trampota** a **Jaroslav Panuška**, kteří do města dojížděli za svými přáteli. Další malíř, **Josef Schneiderka**, se na Uherskohradištsku usadil a živil se zde především jako rodinný portrétista. **Jiří Heřman** si zmiňované město zvolil za svůj domov na konci 30. let 20. století a uherskohradištské motivy v jeho tvorbě převládají. Heřman se narodil v roce 1892 v Paříži. Osm let věnoval studiu na Akademii výtvarných umění v Praze u profesora Hynaise a poté odjel za dalším studiem do své rodné Paříže. Po příchodu do Uherského Hradiště jej upoutala barevnost lidových krojů, tradice místní kultury a malebnost vesnic. Široký okruh příznivců získal svými obrazy

s tematikou Slovácké krajiny.⁹ Mnohé jeho perokresby vyšly jako pohlednice. Jak již bylo napsáno, Jiří Heřman nějakou dobu působil coby kustod Slováckého muzea. Tento malíř a kreslíř zemřel v roce 1969 v Bystřici pod Hostýnem.¹⁰

Součástí stálé expozice je také celek věnovaný **nové generaci tvůrců**, z nichž mnozí působili jako pedagogové na uherskohradištské uměleckoprůmyslové škole.¹¹ Obor malby vedl mimo jiné **Vladimír Hroch**. Narodil se 3. 4. 1907 v Praze. Na Akademii výtvarných umění v Praze studoval u profesora Nejedlého. Začínal jako malíř portrétů, pražských zákoutí a zátiší. Za studiem jel do Paříže, Mnichova, Berlína a na Korsiku. Poté přesídlil do Zlína, kde působil jako spoluzakladatel a profesor Školy umění. Na škole setrval i po jejím nuceném přesídlení do Uherského Hradiště, kde zůstal do konce svého života. Zemřel v roce 1966. Během svého působení na Moravě čerpal náměty pro své obrazy především ze zdejší krajiny.¹²

Jiří Jaška se narodil v roce 1906 ve Vídni. Jako osmnáctiletý byl přijat na uměleckoprůmyslovou školu v Praze a díky stipendiu se dostal na studia do Paříže. Zajímal se o divadlo a literaturu. Stýkal se s příslušníky Devětsilu a Osvobozeného divadla. Charakteristické jsou pro něj dívčí torza, portréty, komorní plastiky s tanečními pohyby. Vystavoval s Uměleckou besedou a na Škole umění ve Zlíně vedl oddělení figurálního

⁹ S oběma krajinami Jiřího Heřmana, které jsou součástí stálé expozice Galerie Slováckého muzea, studenti pracovali v rámci vyplňování animačních listů. Zamýšleli se zároveň nad podobiznou malíře, jež stojí vedle obrazů a kterou vytvořil sochař Ferda Štábla. Analýza krajinomaleb i podobizny je uvedena v podkapitole 2.4.2.1.

¹⁰ Dosavadní text o stálé expozici Galerie Slováckého muzea je vytvořen syntézou informací z Frolec – Martykánová - Frolcová, (pozn. 3), s. 75 – 83 a Bohumila Sečková, *Škola Joži Uprky. Výtvarní umělci Moravského Slovácka v první polovině 20. století* (diplomní práce). Ústav Hudební vědy FFMU, Brno 2008.

¹¹ Uměleckoprůmyslová škola, bývalá Škola umění, přesídlila do Uherského Hradiště ze Zlína v roce 1952. Zlínská Škola umění byla založena firmou Baťa již v roce 1939.

¹² Klub kultury Uherské Hradiště, *Galerie Vladimíra Hrocha*, <http://www.kkuh.cz/index.php?doc=264-kk-vyslavni-prostory-klubu-kultury>, vyhledáno 18. 5. 2010.

modelování. Mimo jiné byl členem Sdružení výtvarných umělců moravských, Sdružení českých umělců grafiků Hollar.¹³

Pedagogem na Střední uměleckoprůmyslové škole ve Zlíně a později v Uherském Hradišti byl **Stanislav Mikuláščík**. V obci Chrastěšov se narodil roku 1912 a jeho bratr Karel byl významný hudebník. Stanislav vystudoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze a na tvorbě filmu *Ferda Mravenec* se podílel ve filmovém ateliéru ve Zlíně. V Uherském Hradišti žil a tvořil až do své smrti v roce 1997.¹⁴

Vladislav Vaculka se narodil 3. ledna 1914 v Jarošově. Ve dvaceti letech odešel z jižní Moravy za studiem do Prahy. Po druhé světové válce ve studiu pokračoval na Akademii výtvarných umění u profesora Viléma Nowaka a také u Maxe Švabinského. Po ukončení studia se malíř vrátil do svého rodného kraje. Jeho manželkou se stala malířka a sochařka Ida. Za komunistického režimu bylo Vaculkovi zakázáno vystavovat, začal se tedy věnovat keramice. Od roku 1969 působil jako pedagog na Střední uměleckoprůmyslové škole v Uherském Hradišti. Zemřel náhle na následky infarktu 27. září 1977 bezprostředně po domovní prohlídce.¹⁵ Společně s manželkou **Idou Vaculkovou** byli členy Svazu československých výtvarných umělců. Manželé Vaculkovi pořádali společné výstavy keramiky. Ida se narodila 8. března 1920 v Uherském Hradišti. Se svým budoucím manželem Vladislavem se seznámila v Praze, kde studovala kreslení na Vysokém učení technickém u Oldřicha Blažička a později u Cyrila Boudy. Po studiích se taktéž vrátila na jižní Moravu. Zanechala malířství a dále se zabývala keramickou tvorbou. Podílela se na aktivitách umělecké skupiny Brno 1957 a spolupracovala s několika hrnčíři. Za vzděláváním vyjela

¹³ Ed. Zbyšek Malý, *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950 – 1999*. Ostrava, 2000.

¹⁴ *Obec Jesenná*, Významné osobnosti, <http://jasenna.wz.cz/page.php?lang=cz&java=on&page=osobnosti>, 2007, vyhledáno 18. 5. 2010.

¹⁵ Vladislav Vaculka, *Wikipedie*, http://cs.wikipedia.org/wiki/Vladislav_Vaculka, 2009, vyhledáno 18. 5. 2010.

do Francie, Libanonu, SSSR, Itálie, Řecka, Kypru, Malé Asie, Německa, Rakouska a Středomoří. Ida Vaculková zemřela 16. 10. 2003.¹⁶

1.3 Programy pro školy

Návštěvník internetového portálu Slováckého muzea nalezne v sekci Pro školy odkaz na stránku s názvem **Galerie dětem, Programy pro děti a mládež – dětský ateliér**. Jedná se o nabídku pro děti předškolního věku, žáky mladšího a staršího školního věku na školní rok 2009/2010. Dva nabízené programy jsou formou prohlídky expozice s průvodcem a pět programů je tvořivých. Každý program má svůj název, cílovou skupinu, obsah a v nabídce jsou taktéž uvedeny školní předměty, které daný program propojuje. Nejčastěji se jedná o výtvarnou výchovu, český jazyk a vlastivědu. Dále zahrnují literaturu, dějepis, zeměpis a ekologickou výchovu. Žáci mezi sebou a lektorkou komunikují, formulují vlastní pocity a názory, rozvíjí grafomotorické schopnosti, prostorovou a tvarovou představivost a základy geometrie. Všechny programy trvají mezi 90 a 120 minutami. Program s názvem **Na návštěvě v galerii** je sestaven pro děti a žáky, kteří navštíví galerii poprvé. Seznamuje je s prostorem galerie, se základními pojmy z výtvarného umění i s konkrétními uměleckými obory či technikami. Míchat barvy se děti předškolního věku a žáci prvních a druhých tříd naučí v tvořivém programu **Kouzelné barvičky**. Do problematiky moderního výtvarného umění žáky první až třetí třídy uvede program **Dobrodružství čáry**. Pro stejně staré, ale i starší žáky jsou sestaveny dva na sebe navazující programy pojmenované **Umění jihovýchodní Moravy I.** a **Umění jihovýchodní Moravy II.** V první části jsou žáci obeznámeni se jmény a tvorbou regionálních výtvarných umělců. Učí se číst jednotlivá umělecká díla a hledají souvislosti mezi tradicemi a současností. Druhý celek je již tvořivý. Národopisný námět se objevuje

¹⁶ Ida Vaculková, *Dům knihy Portál*, <http://www.dumknihyportal.cz/info/26340/>, vyhledáno 18. 5. 2010.

v programu pojmenovaném **Portrét a figura**, který je ve dvou variantách, pro žáky mladšího školního věku a pro žáky z druhého stupně. **Co je to krajina?** Nad touto otázkou se žáci nejen zamyslí v posledním z uvedených programů, v rámci kterého vytváří společné prostorové dílo a shlédnou krajinomalby ze stálé expozice Galerie Slováckého muzea.¹⁷

Všechny zmiňované programy v Galerii Slováckého muzea sestavila a po dobu několika let realizuje Mgr. Marie Martykánová, která se této aktivitě věnuje vedle své primární funkce v galerii, jde o zaměstnání historika. Z toho plyne, že pokud Mgr. Martykánová zrovna chystá nějakou krátkodobou výstavu a má s ní mnoho práce, aktivity pro školy se v galerii nekonají. Vzdělávací programy jsou vytvořeny během mnohaleté praxe a s jistou dávkou osobního zápalu. Jejich autorka, ač není profesně výtvarný pedagog, navštěvuje často rozličné kurzy se zaměřením na artefietiku, galerijní pedagogiku apod. Je samozřejmostí, že přístup člověka ke stálé expozici Umění jihovýchodní Moravy, jenž vystuduje dějiny umění a objekty z expozice i jejich autory zná do posledního detailu, je rozličný s přístupem studenta výtvarné výchovy, který se spíše zabývá metodickou strukturou galerijní animace.

Tradicí se v Galerii Slováckého muzea staly také rodinné tvořivé programy pro děti s rodiči, které se konají v sobotní odpoledne několikrát do roka a vždy se vztahují buďto k vhodné a zajímavé výstavě (např. výstava ilustrací a maleb Zdeňka Buriana) nebo k právě probíhajícímu ročnímu období (např. program s názvem Velikonoční přání).

Pro tvůrčí činnost je v půdních prostorách galerie, vedle stálé expozice, vybudován tzv. dětský ateliér. Součástí ateliéru jsou pracovní stoly, židle, magnetická tabule, police, polštáře na sezení a základní výtvarné potřeby jako tužky, pastelky, barvy, papíry, lepidla, plastelína, izolepy, nůžky.

¹⁷ Marie Martykánová, Galerie dětem, *Slovácké muzeum*, <http://www.slovackemuzeum.cz/doc/57/>, vyhledáno 5. 4. 2010.

1.4 Přístup ke studentům VŠ

Svůj prvotní průzkum o animačních programech v Uherském Hradišti jsem započala ve Slováckém muzeu, kde mě tamější zaměstnankyně odkázala na Galerii Slováckého muzea a to konkrétně na již zmiňovanou Mgr. Marii Martykánovou. Když jsem Mgr. Martykánovou poprvé vyhledala a vyslovila jsem svůj dotaz ohledně možnosti realizace animačního programu v prostorách galerie, reagovala kladně, s nadšením a hned se ptala, jestli nás studentů, kteří chceme uskutečnit nějakou animaci v galerii, nebude třeba i víc, že všichni takoví jsou vítáni. Mgr. Martykánová mi od té chvíle ochotně zprostředkovala všechno, co jsem potřebovala, oč jsem požádala, zodpověděla mi veškeré dotazy, vyjednala mi všechno u vedení Slováckého muzea, domluvila účast třídy z Uměleckoprůmyslové školy v Uherském Hradišti na mém animačním programu a byla mi po celou dobu nápomocnou rádkyní. Navíc mi dala kontakt na organizační tým Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně pořádající workshop s Dr. Alexandrou Brabcovou, kterého jsme se společně zúčastnily.

1.5 Slovácké muzeum

Slovácké muzeum se již od svého vzniku zabývá především etnografií a archeologií, později výtvarným uměním a historií. Jedná se o profesionální a vysoce odbornou instituci se zaměřením na výzkum a sběratelství v celé národopisné oblasti Slovácka. Součástí Slováckého muzea je hlavní budova ve Smetanových sadech v Uherském Hradišti, kde sídlí expozice Slovácko a uskutečňují se zde národopisné, archeologické a historické výstavy, dále již podrobně popsaná Galerie Slováckého muzea, Památník Velké Moravy ve Starém Městě, dvě zemědělské usedlosti s expozicí lidového bydlení a kovářství, čtyři národní kulturní památky v podobě rekonstruovaných základů velkomoravských chrámových staveb

v Uherském Hradišti, Starém Městě, Modré a Osvětimanech. Expozice Leteckého muzea Kunovice je poslední částí muzea.

Slovácké muzeum se podílí na přípravě ideového záměru a kompozičních studií Muzea v přírodě Rochus v rámci rozvojového projektu Park Rochus, komponovaná krajina. Dále rozvíjí svou ediční činnost, od roku 2004 je útočištěm pro Centrum péče o tradiční lidovou kulturu Zlínského kraje a Muzejního spolku, který je občanským sdružením zajímajícím se o archeologii, dějiny umění, historii, muzeologii, národopis a vlastivědu na území celé České republiky.¹⁸

1.5.1 Programy pro školy

Zaměstnankyně etnografického oddělení Slováckého muzea připravily pro mateřské školy a první stupeň základní školy projekt s názvem **Rok v muzeu**. Dětem je slovesnou, hudební a pohybovou formou v prostorách stálé národopisné expozice přibližován rok obyčejů na Slovácku. Program je rozdělen do čtyř částí podle ročních období a jeho realizace se konají pouze liché středy v odpolední době.

První část výukového programu s názvem **Podzim v muzeu – dožínky a hody** probíhá v měsíci září a říjnu. Odehrává se v oddíle expozice dožinek, hodů a v části zaměřené na zemědělskou činnost. Děti jsou seznámeny s jednotlivými zvyky a obyčejí daného období a naučí se také typické písně. Názorně je jim předvedena práce s kosou, její natloukání, mlácení cepy i hodová obchůzka. Součástí programu je taktéž výroba vlastních papírových ozdob na hodové máje, práva a dožínkové věnce.

¹⁸ Text celé podkapitoly je inspirován WWW *Slovácké muzeum*, <http://www.slovackemuzeum.cz/doc/10/>, vyhledáno 23. 5. 2010.

Zima v muzeu - fašánek je název následujícího programu. Koná se v lednu a únoru. Tematicky je zaměřen na zvyky po čase vánočním, tedy fašankového období, které je spojeno s veselím a hojností. Děti mají možnost vyrobit si vlastní masku a s ní se potom zúčastnit hudebních a pohybových aktivit fašankového průvodu.

V měsících březnu a dubnu probíhá program **Jaro v muzeu – Velikonoce**. V úvodu žáci absolvují krátkou exkurzi do stálé expozice muzea. Po ní následuje výroba kraslic, pletení pomlázek a pečení obřadního pečiva doplněné výukou písní a říkadel. Reflexe programu je ztvárněna průvodem žáků s prezentací výsledků výtvarné i literární činnosti do expozice.

Poslední částí výukového projektu Rok v muzeu nazvaná **Léto v muzeu – letnice – Jízda králů**, jež mohou mateřské i základní školy navštívit po dobu tří měsíců, od dubna do června. Program seznámí žáky s průběhem a podobami zvyků vázících se ke svátkům letnic. Poté účastníci vyrobí rekvizity a papírové růžičky pro výzdobu koní na jízdu králů a k tomu se naučí pár veršovaných říkanek. Výrobky i říkanky nakonec využijí při dramatizaci jízdy králů i občůžky královniček přímo v národopisné expozici.¹⁹

Slovácké muzeum dále nabízelo základním a středním školám výukový program k výstavě **Antika: Ke kořenům Evropy**. Žáci či studenti byli při návštěvě tohoto programu rozděleni do tří skupin, které se postupně účastnily komentované prohlídky, přednášky a práce s pracovními listy. Obsah jednotlivých programů byl přizpůsoben školním osnovám a věku účastníků. Program byl sestaven na devadesát minut a každý účastník za něj zaplatil třicet korun. Dle přehledu rezervací uveřejněného na internetových stránkách muzea soudím, že byl o program evidentní zájem.

¹⁹ Text o projektu Rok v muzeu je čerpán z WWW Rok v muzeu, *Slovácké muzeum*, <http://www.slovackemuzeum.cz/doc/58/>, vyhledáno 18. 5. 2010.

Pro žáky prvního stupně základních škol byla komentovaná prohlídka zaměřena na zvířata, magické bytosti, bydlení a způsob života v antickém Římě. Pracovní listy pak zahrnovaly minojské nástěnné malby, malování obrázků a mytické příběhy. Důraz na rozvoj umění a řemesel v kontextu s územím České republiky byl kladen při přednášce pro žáky druhého stupně. Pracovní listy ve zpracování tématu pokračovaly a obsahovaly příběhy od Hésioda či Homéra. Zmíněn byl také způsob života v Pompejích a následný vznik města. Pro studenty středních škol byla přichystána přednáška a komentovaná prohlídka poukazující na ekonomickou, uměleckou a politickou provázanost Evropy již od doby bronzové.²⁰

²⁰ Celý text o vzdělávacím programu Antika: Ke kořenům Evropy je čerpán z WWW Antika: Ke kořenům Evropy, *Slovácké muzeum*, <http://www.slovackemuzeum.cz/doc/59/>, vyhledáno 18. 5. 2010.

2 Animace

Při tvorbě animačního programu ke stálé expozici s názvem Umění jihovýchodní Moravy jsem se musela vyrovnat s několika předem danými požadavky. Zadání mé diplomové práce obsahovalo vytvoření pracovních listů k této animaci. Zapojení výtvarné aktivity bylo s ohledem na můj studijní obor samozřejmostí. Kvůli možnostem středních škol a jejich rozvrhům hodin vplynulo omezení programu z časového hlediska. Předpokládaná délka návštěvy galerie činí pouze dvě vyučovací hodiny, tj. devadesát minut.

Aby galerijní animace odpovídala vzdělávacímu obsahu středních škol, byla při jejím sestavování nutná práce s Rámcovým vzdělávacím programem pro zvolenou cílovou skupinu. Kvůli všeobecnému zaměření jsem se dále orientovala na **Rámcový vzdělávací program pro gymnázia**.²¹ Do animace jsem zahrnula všechny tři základní činnosti zmiňované ve vzdělávací oblasti Umění a kultura. Studenti se budou podílet na procesu umělecké tvorby, uvědomovat si, rozvíjet a uplatňovat schopnost osobitého vnímání a vyjadřování, účastnit se komunikačního procesu a odhalovat nezastupitelný význam umění při poznávání a chápání světa i sebe samých.²²

²¹ Oficiální verze dokumentu je přístupná na internetových stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy www.msmt.cz, Metodického portálu www.rvp.cz a Výzkumného ústavu pedagogického v Praze www.vuppraha.cz.

²² Markéta Pastorová, Pojetí výtvarné výchovy v rámci vzdělávací oblasti Umění a kultura, *Metodický portál RVP*, <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/43/POJETI-VYTVARNE-VYCHOVY-V-RAMCI-VZDELAVACI-OBLASTI-UMENI-A-KULTURA.html/>, vyhledáno 17. 3. 2010.

2.1 Cílová skupina

Středoškolské studenty jsem si dovolila charakterizovat členěním dětského výtvarného projevu. Dle věku by většina z nich ještě spadala do tzv. **naturalistického stadia a krize puberty**. Ve zmíněném dělení se jedná o děti staršího školního věku a adolescenty ve věku čtrnáct až sedmnáct let. U takto starých jedinců, kteří mají dispozice k mimetickému zobrazování, dochází k rozvinutí kresby a malby podle modelu. Zdaleka ne všichni studenti ovšem takovou schopnost mají. Ti, kterým chybí, jsou vystaveni tzv. „krizi puberty“, ztrácejí zcela zájem o jakýkoliv výtvarný projev, zvláště pak o spontánní kresbu a malbu. Vhodnými metodami lze i v této fázi zájem o výtvarnou činnost opět vyvolat.²³

Zájem studentů o tvoření jsem se rozhodla vyvolat zajímavým a snad i zábavným zadáním práce s poutavými ilustracemi problematiky, nabídkou výtvarné akce v nevšedních prostorách galerie, přímo v expozici a možností práce v libovolně velkých pracovních skupinách s materiálem nezvyklým pro výtvarnou činnost, přitom důvěrně známým.

2.2 Uchopení a pochopení expozice

Stálou expozici Umění jihovýchodní Moravy jsem dle svého pohledu rozčlenila do několika kategorií. První skupinou jsou výtvarná díla s **etnografickou tematikou** popisující především kraj lidových zvyků a slováckých krojů. Další soubor tvoří **krajinomalby**. Jedná se jak o krajinu městskou, tak o různá přírodní zátiší či pohledy do širého kraje. Ve dvou případech jsou mezi vystavovanými umělci **rodinné vazby**. Konkrétně jde o bratry Jožu Uprku a Frantu Úprku a manželé Idu a Vladislava Vaculkovi. **Vedle obrazů** malířů Jiřího Heřmana a Stanislava Lolka stojí **podobizny** těchto umělců.

²³ Hana Babyrádová, *Symbol v dětském výtvarném projevu*. Brno: MU, 1999.

Mým záměrem bylo, aby se studenti během průběhu animace seznámili s expozicí jako celkem a aby byli později schopni říct, o čem výstava vypovídá, jaké obrazy a sochy zde návštěvníci uvidí a popřípadě i jmenovat nějakého umělce, jehož díla jsou součástí této expozice. Umělecké objekty a určité souvislosti mezi nimi, na které by podle mého názoru byla škoda studenty neupozornit, jsem se snažila v programu zmínit.

Protože exponáty ve stálé expozici Galerie Slovákého muzea nejsou pro každého náctiletého jednoduše uchopitelné a tím pádem by se mohly stát pro takového návštěvníka nezajímavé, snažila jsem se najít souvislosti bližší životu moderního středoškolského studenta. Pracovala jsem s dvojicí slov, která je často dávána do spojitosti s expozicí, se **slováckým motivem**. Při prohledávání internetových stránek, které mi prohlížeč po zadání tohoto dvouslovného hesla našel, mě zaujal odkaz na tvůrčí dvojici **Puk-Puk**.²⁴

2.2.1 Puk-Puk

Tito tvůrci se zabývají grafickým designem, designem triček a mikin, VJing,²⁵ animovaným filmem, streetartem a instalací. Produkty jejich činnosti jsou charakteristické komiksovými hrdiny, postavičkami z animovaných filmů, piktogramy, Isotype,²⁶ čínskou tradiční kulturou a japonskou popkulturou, náboženskými symboly apod.

Slovácký motiv, na který jsem se v rámci přípravy galerijní animace zaměřila, používají Puk-Puk především jako **aplikaci sítotisku na trička a mikiny**. Motiv je vždy zjednodušen do grafické podoby a proveden v kontrastní barevné variantě k barvě podkladu. Osobu oděnou v tomto nestandardním, nápadném, avšak vkusném oblečení, můžou studenti potkat

²⁴ Petra Pohlová, *Mimikri*, <http://mimikri.net/>, vyhledáno 6. 4. 2010.

²⁵ VJing je mixování videa, časté jsou projekce na tanečních párty.

²⁶ Isotype je metoda zobrazování sociálních, biologických a historických informací v obrazové formě.

především v uherskohradištském kulturním zařízení Klubu Mír, kde jak gymnázium, tak Uměleckoprůmyslová škola Uherské Hradiště pořádají své proslulé večírky. Na internetových stránkách tvůrců Puk-Puk jsem dále objevila papírové skládačky se slováckou tematikou. Zájemce si může skládačku ve formátu Adobe PDF Files vytisknout, vystříhnout a slepit. Mou cíleně zaměřenou pozornost ještě upoutal animovaný film s názvem Šohaji a cérky. Hlavními hrdiny jsou postavičky ve slováckých krojích stylizované do dnešní doby a řešící problémy mladého moderního člověka. Film je němý, ovšem v doprovodu elektronicky upravené cimbálové muziky v kombinaci se zvuky didgeridoo či dešťové hole. Tuto melodramatickou hudbu přímo k filmu Šohaji a cérky zkomponoval Petr Stašek.

2.3 Anotace programu

Vzdělávací program ke stálé expozici Umění jihovýchodní Moravy kombinuje interaktivní setkání studentů s uměleckými díly, dramatickou aktivitu, práci s animačními listy i vizuálně obraznou interpretaci vybraného uměleckého předmětu do dnešní doby. Teoretickým základem a také praktickou činností navazuje především na vzdělávací oblast Umění a kultura Rámcového vzdělávacího programu. Dále zahrnuje oblasti zejména humanitního zaměření (Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a příroda, Člověk a společnost). Animační program je postaven na vzájemné komunikaci, spolupráci a je určen pro studenty středních škol.

2.4 Metodická struktura

Strukturu animačního programu z hlediska metodiky jsem rozdělila podle Prof. Radka Horáčka²⁷ na **úvodní motivační část, hlavní pracovní část a závěr**. V dalších postupech

²⁷ Radek Horáček, *Galerijní animace a zprostředkování umění*, Brno 1998, s. 76.

jsem pokračovala dle svého, praxí zatím neprotřelého, avšak hospitacemi na rozličných animačních programech vypracovaného pedagogického instinktu animátora. Především jsem se soustředila na věk, dispozice a předpokládané zájmy cílové skupiny, problematiku ne zrovna moderního umění a rovnováhu mezi teoretickou a praktickou činností.

Cílem galerijní animace ke stálé expozici Umění jihovýchodní Moravy je, aby studenti po ukončení animace byli seznámeni s danou expozicí, blíže pak s některými vystavenými díly a jejich autory. Aby dokázali určit a rozlišit znaky daných druhů umění na základě jejich porovnávání. Prostřednictvím materiálů dnešního života interpretovat zvolené dílo z expozice, svou interpretaci následně vysvětlit a obhájit před ostatními. Aby pochopili smysl kulturního dědictví minulosti pro mladého moderního člověka.

Mgr. Martykánová mi z galerijních pomůcek mimo jiné zapůjčila množství různobarevných polštářů, na které si studenti budou mít možnost během animace sednout. Polštáře budou umístěny do kruhu, abychom na sebe všichni při komunikaci dobře viděli, ale také proto, aby všichni účastníci spolupracovali po celou dobu trvání programu. Protože je častou tématikou obrazů slovácký kroj, nainstalovala jsem do expozice části svého vlastního kroje. Studenti, kteří případně takový kroj nikdy neviděli, se tak budou moci na skutečný kroj podívat a sáhnout si na něj, tzn. hapticky poznat materiál i tvar.

2.4.1 Úvodní motivační část

Jako úvodní činnost jsem zvolila tzv. **ledolamku**, která bude následovat hned po mém představení se studentům. Každý student řekne své jméno v doprovodu gesta a grimasy, kterými vyjádří své nadšení či zklamání ve chvíli, kdy se dozvěděl, že půjde na výstavu stálé expozice do Galerie Slováckého muzea. Dalo by se říct, že se jedná o dramatický prvek animace. Pro jistotu je dobré aktérům připomenout, co je gesto a co grimasa. Aby nevznikly

zbytečné prostoje způsobené případným studem, řeknu své jméno a udělám gesto a grimasu jako první, pokračovat bude jedinec sedící po mé levé ruce, následuje další sedící po kruhu. Motivující budou pro jednotlivce reakce jejich kolegů na návštěvu expozice. Akce je rychlá, nenáročná, spontánní a zábavná. Neměla by trvat déle než tři minuty.

Před pohybem studentů mezi exponáty bude důležité upozornit na pravidla, která se musí v galerii dodržovat.

2.4.2 Hlavní pracovní část

Pracovní část jsem rozdělila na samostatné vyplňování pracovního listu, následnou společnou kontrolu, vzájemné sdělení postřehů a pocitů z této práce a seznámení ostatních s případnými vytvořenými texty. Výtvarné činnosti předchází její zadání, uvedení tvůrců do problematiky. Každá z těchto činností je zpětně reflektována v podobě diskuze.

2.4.2.1 Pracovní list

Zadání pracovního listu jsem sestavila tak, aby účastník během jeho vyplňování musel projít celou expozici, zhlédl všechna díla a udělal si představu o podobě a skladbě stálé expozice v Galerii Slováckého muzea. Aby určil fakta spojená s danými uměleckými díly, ale také vyjádřil svůj názor a postřeh či zapojil vlastní fantazii. Pracovní list se skládá ze čtyř úkolů a slovníčku odborných výrazů. Po vyplnění by měl sloužit studentům nejen jako památka na animaci, ale především jako informační zdroj. Předpokládaná délka samostatné práce s tímto listem je dvacet minut. Následné společné kontrole a reflexi s animátorem by mělo být věnováno alespoň dalších deset minut. List má dvě strany v černobílé variantě doplněné stupni šedé. Hlavičku představuje tmavošedý rámeček s názvem listu a cílovou

skupinou účastníků animace. List je pak ukončen stejným rámečkem se slovníčkem odborných výrazů. Tmavošedé rámečky tak ohraničují začátek a konec animačního listu,

zároveň slouží jako informační prostor. Zadání jednotlivých úkolů jsou pro přehlednost vyznačena světlešedými rámečky. Místo pro odpovědi tvoří bílé plochy umístěné vždy pod zadáním úkolu. Volila jsem formu jednoduchou, přehlednou a levnou pro tisk. Zároveň jsem se ale snažila vytvořit list příjemně vypadající.



Joža Koudelka, Děvče v kroji

V prvním úkolu mají studenti podle černobílých výřezů ze tří obrazů najít originály v expozici, přečíst správně popisky k těmto dílům a uvést názvy jednotlivých obrazů, jména autorů a u každého i rok vzniku. Pro tento úkol jsem vybrala tři portréty se slováckou tematikou. První obraz **Děvče v kroji** od **Joži Koudelky** je olejomalba na plátně. Portrét netypického čtvercového tvaru je umístěn do masivního černého rámu se skromným zlatým zdobením. Jde o studijní akademickou malbu konce 19. století. Rukopis umělce je splývavý. Nejvýraznějšími barvami jsou zelená, červená a bílá. Pozadí je neutrální. V obraze je zachyceno velké množství kresebných detailů, ze kterých lze vyčíst konkrétní znaky kroje i charakterové rysy zobrazované dívky. Portrét byl nejspíše malován za přítomnosti modelky v ateliéru.

Olejomalba **Hlava šohaje I.**, jejímž autorem je **František Hudeček**, je druhým obrazem zvoleným pro zadání prvního úkolu. Tento obraz je zasazen do nenápadného dřevěného rámu. Mladého muže



*František Hudeček,
Hlava šohaje I.*

ve slováckém kroji autor znázornil expresivní jednoduchou malbou s výraznými obrysovými liniemi. Na rozdíl od předešlého portrétu jsou zde zaznamenány

pouze základní znaky kroje. Barvy vyjadřují unavenou náladu obrazu. Jde o zachycení dojmu.



Joža Uprka, Staroměst'anka

Posledním portrétem se slováckou tematikou je **Staroměst'anka** od **Joži Uprky**. Jedná se o olejomalbu na plátně, která je vsazena do výrazného rámu zlaté

barvy. Obraz je horizontálně orientován, což je pro tematiku portrétu nestandardní. Děvčete je usazeno doprostřed formátu, přičemž pozadí zabírá nezvykle velkou plochu. První plán je vyveden v základních barvách, výrazná je bílá a červená, pozadí pak tvoří barvy neutrální. Jde o luminiscentní akademickou malbu počátku 20. století. Patrný je volný rukopis malíře v neoimpresionistickém pojetí. Na rozdíl od Koudelkova Děvčete v kroji jde o momentku.

Znázorněný kroj je konkrétní. Tři zmiňované obrazy nevisí v expozici blízko sebe, což je pro danou situaci kladem.

Druhý úkol navazuje na umělecké předměty zmiňované v úkolu prvním. Účastníci mají tyto obrazy porovnat, najít společné i odlišné znaky. Zároveň jsou vyzváni k používání pojmů ze slovníčku odborných výrazů z druhé



*Ferda Štábla, Portrét malíře Jiřího Heřmana;
Jiří Heřman, Podzim na staré Olšavě
a Smrkový les*

strany pracovního listu. Jsou pobídnuti k vyjadřování svých postřehů pomocí odborné terminologie.

Všechny tři obrazy jsou portréty s technikou olejomalby na plátno a s podobným barevným koloritem, jejich pokrývky hlav jsou části slováckých krojů, pochází ze Slovácka, u všech je evidentní rostlinný ornament. Všichni zobrazovaní se dívají na stejnou stranu. Jedná se o dvě dívky a jednoho chlapce. Děvče v kroji je zobrazeno nejvíce realisticky. U Staroměstřanky je čitelný duktus a pozadí je inspirováno impresionismem. Hlava šohaje I. je hodně stylizovaná a rukopis umělce je uvolněný, dělený.

Následující zadání se zaměřuje na osobnost malíře **Jiřího Heřmana** a jeho dílo. Na tohoto umělce studenty upozorňuji prostřednictvím pracovního listu nejen pro jeho precizní řemeslné zpodobnění krajiny, ale především proto, že jde o jednoho z prvních a zásadních kustosů tehdejší sbírky umění Slováckého muzea. Instalace busty malíře, jejímž autorem je Ferda Štábla, před dvě Heřmanovy krajinomalby nabízí současně posouzení malířova vzhledu a charakteru jeho obrazů. Studenti mají za úkol z podobizny a krajinomaleb vyčíst povahové vlastnosti i řemeslné dovednosti malíře. Pro zpestření úkolu mají také zjistit, kolik let bylo Jiřímu Heřmanovi, když byl portrétován. V tomto případě se jedná o práci jak se štítkem u busty tak s popisky u maleb. Je potřeba určit rok vzniku busty 1950 a od něj následně odečíst rok narození malíře 1892. Výsledkem odpočtu zjistíme, že malíři Jiřímu Heřmanovi při portrétování sochařem Ferdou Štáblou bylo asi padesát osm let.

Jakožto reflexe dosavadní zkušenosti studentů s výstavou poslouží poslední čtvrtý úkol v podobě tzv. **pětílístku**²⁸ na téma Stálá expozice Umění jihovýchodní Moravy. První řádek je daný, jedná se o zadané téma. Na druhý řádek mají studenti napsat popis tématu, jeho dvě

²⁸ Pětílístek je jednou z aktivizačních metod výuky navržených mezinárodním vzdělávacím programem Reading and Writing for Critical Thinking (kritického myšlení). Více informací např. u autorky: Helena Grecmanová, Aktivizační metody v muzejní pedagogice, *Škola muzejní pedagogiky 4*, Olomouc 2007, s 59.

vlastnosti, obvykle ty, které považují za nejdůležitější. Při tomto přemýšlení se jedná o analýzu a srovnávání postřehů. Vlastnosti se vyjadřují dvěma přídavnými jmény. Na třetí řádek má autor pětiletku uvést děj, co téma dělá nebo co se s ním děje a vyjádřit jej třemi slovesy. Na čtvrtém řádku se má student projevit také emotivně. Má uvést čtyřslovný výraz v podobě různých slovních druhů, kterým projeví své vcítění do tématu. Jedná se o myšlenkovou syntézu. Pomoci může v tomto případě metafora. Pátý řádek je formulací nebo rekapitulací podstaty tématu jedním podstatným jménem. Výsledkem je syntéza, přičemž využít lze i synonymum.

Na závěr animačního listu jsem umístila již zmíněný slovníček odborných výrazů, na který studenty upozorním již při rozdávání listů. Dále jsou na něj odkázáni v zadání druhého úkolu. Slovníček obsahuje odborné termíny, které úzce souvisí se stálou expozicí Galerie Slováckého muzea a které by studenti mohli použít při vyplňování pracovních listů i při následujících aktivitách v rámci animace.²⁹

Během samostatné práce studentů s animačními listy se pohybuji v prostorách expozice, abych byla k dispozici pro zodpovězení případných nejasností ohledně zadané činnosti. Po uplynutí předem smlouvané doby na práci si studenty svolám na místo mezi obrazy z prvního a druhého úkolu, odkud jsou všechna tři díla zřetelně vidět. Zeptám se, jak se jim s listy pracovalo a následně budu pokládat jednotlivé otázky z prvního a druhého úkolu animačních listů. Studenti budou odpovídat všichni dohromady a budou se tak navzájem doplňovat. Před společnou reflexí třetího úkolu účastníci na výzvu ukážou místo, kde se nachází busta Jiřího Heřmana a jeho obrazy. Přemístíme se společně k těmto objektům a další dotazy z pracovního listu budu pokládat studentům před předměty zájmu. Po ukončení společné diskuze nad danou problematikou se přesuneme na polštáře, kde dobrovolníky

²⁹ Převážnou část odborných výrazů do slovníčku jsem čerpala z pracovního sešitu Výtvarné výchovy v projektech I od Igora Zhoře, 1995, s. 80-85.

vyzvu k přednesu pětílístků. Nikoho do čtení vlastního výtvoru nutit nebudu, ale mírné pobídnutí bude pravděpodobně potřeba. Při práci v rámci animačního programu je nutné udržet vstřícnou atmosféru, obzvláště pak před výtvarnou činností.

Při čtení pětílístků nejspíš zazní termíny jako Slovácko, folklór, lidovost, kroje apod., které tolik souvisí s expozicí Umění jihovýchodní Moravy. Těmito výrazy studentům zdůvodním prezentaci ukázek z produkce tvůrčí dvojice Puk-Puk.

1) Vyhledejte v expozici obrazy, ze kterých jsou následující výřezy. Zapište A název obrazu, B jméno autora, C rok vzniku obrazu.



A _____ A _____ A _____
B _____ B _____ B _____
C _____ C _____ C _____

2) Srovnajte obrazy, se kterými jste pracoval/a v předchozím úkolu. Co mají společné? Čím se naopak liší? Napište všechno, co vás napadne. Nebojte se inspirovat pojmy ze slovníčku odborných výrazů.

3) Součástí expozice jsou také dvě krajinomalby v precizním řemeslném podání od Jiřího Heřmana. Máme to štěstí, že se můžeme tomuto umělci podívat přímo „do očí“. Bysta s názvem Portrét malíře Jiřího Heřmana stojí před jeho obrazy. Kdo je autorem zmiňované bysty? Kolik let bylo Heřmanovi, když byl takhle portrétován? Pokuste se vyčíst z krajinomaleb a podobizny malíře jeho charakterové vlastnosti. Jaký asi malíř Jiří Heřman byl?

- 4) Vytvořte „pětílístek“ na téma Stálá expozice Umění jihovýchodní Moravy. Postup je následující.
Napište na
1. řádek - téma;
 2. řádek - popis tématu, jeho vlastnosti - 2 přídavná jména;
 3. řádek - děj, co téma dělá nebo co se s ním děje - 3 slovesa;
 4. řádek - metafora k tématu - 4 libovolné slovní druhy;
 5. řádek - podstata tématu, synonymum - 1 podstatné jméno.

1. řádek Stálá expozice Umění jihovýchodní Moravy

2. řádek _____

3. řádek _____

4. řádek _____

5. řádek _____

SLOVNÍČEK ODBORNÝCH VÝRAZŮ

Asambláž – trojrozměrné (prostorové) výtvarné dílo sestavené z mnoha různých částí.

Bysta – sochařský portrét hlavy a části hrudníku, poprsí. Lze psát také „busta“.

Galerie – obrazárna; prostory, ve kterých jsou vystavena výtvarná díla. (V architektuře se tak nazývá ochoz, v divadle pak nejvýše položený balkón.)

Charakter – povaha; souhrn tělesných a duševních rysů člověka nebo souhrn vlastností věcí a dějů.

Koláž – výtvarná metoda založená na vlepování výstřižků, útržků nebo jiných prvků do obrazů (coller = francouzsky: lepit).

Kolorit – barevnost. Rozlišujeme kolorit pestrý a nepestrý, jednobarevný (monochromní), harmonický, kontrastní atd. (color = latinsky: barva).

Kontura – obrys; linie ohraničující tvar.

Krajinomalba, krajinářství – druh malířské tvorby zabývající se krajinou. Pohledy do otevřené, daleké krajiny označujeme jako panoramata, naopak zúžený výsek přírody nazveme interiér, zákoutí. Popisný obraz města je veduta.

Kultura – duchovní stav lidské společnosti, vyspělost určitého národa. Významnou složkou kultury je i výtvarné umění.

Malba – hlavní součást malířství. Důležitým rysem je práce s barvou. Malba se liší od kresby tím, že není založena na liniích, ale na barevných plochách a přechodech

světých a tmavých míst.

Námět – soubor motivů výtvarného díla. O námětu hovoříme zpravidla u obrazů a soch figurativního umění (výtvarného díla předmětného, např. s postavami, přírodninami či věcmi).

Objekt – trojrozměrný, výtvarně zpracovaný předmět.

Obraz – v nejširším smyslu je obraz představa (zejména umělecká), podmíněna lidskou „obrazotvorností“. Většinou však slovem „obraz“ označujeme malířská díla.

Ornament – ozdoba, druh dekoru. Je složen ze stylizovaných prvků uspořádaných obvykle v pravidelném, opakovaném rytmu. Rozlišujeme ornament rostlinný (listy, plody,...), geometrický (linky, body, plošky,...), znakový (kříže, hvězdy,...) atd.

Portrét – podobizna, obraz nebo socha.

Socha – trojrozměrný výtvar, bývají nejčastěji z kamene, z kovu a ze dřeva.

Technika – ve výtvarném umění mluvíme o malířské nebo sochařské technice. Označujeme tak použitý výtvarný prostředek.

Umění – lidská činnost, která nesměřuje přímo k bezprostřední užitečnosti. Vytváří předměty určené k obohacení lidského života; někdy jde o záznam (dokument), většinou však o prostředek citového sdělení, o zachycení něčeho krásného, vybízejícího k zamyšlení.

Galerie Slováckého muzea, www.slovackomuzeum.cz, připravila Ivana Krásová

*Druhá strana pracovního listu k animaci
ke stálé expozici Umění jihovýchodní Moravy pro studenty středních škol*

2.4.2.2 Výtvarná činnost

Zásadním oříškem při sestavování výtvarné aktivity bylo časové omezení. Na tuto činnost jsem byla schopna vyčlenit pouze třicet minut z celého devadesátiminutového programu. Jako inspirace mi posloužil nedávný výlet do slovinského města Ptuj, kde jsem měla možnost vidět tamější masopustní průvod. Mimo jiné, vedle masek tradičních se zde objevily masky moderní imitující novodobým materiálem vzhled tradice. Ovčí vlnu nahradily různé hadičky, drátky a bužírky, ptačí pera imitoval hliníkový plech, květinový motiv lidových ozdob pak diody a detaily tvořené původně luštěninami vystřídal matičky a šroubky všech tvarů a velikostí. Dvě tolik rozdílné masky, ale přitom každý divák věděl, že k sobě patří.

Objekty z expozice Umění jihovýchodní Moravy přímo vybízejí k podobné interpretaci. Např. tradiční práce s lidovou výšivkou může být i pro dnešního adolescenta zajímavou zkušeností. Spíše je ale možné, že by tento zážitek náctiletý neoceníl a v tomto případě by se nebylo čemu divit. V dnešním světě jsme obklopeni odlišnými materiály, než jsou ty zobrazené ve stálé expozici. Novodobé předměty potřebujeme a používáme každý den. Proto jsou nám blízké a máme je svým způsobem rádi.

Materiál k tvorbě v nezvyklém prostředí galerie jsem vybírala tak, aby byl potenciálním umělcům důvěrně známý, lehce dostupný a jednoduše zpracovatelný. Bez většího přemýšlení jsem začala shromažďovat plastové lahve pro jejich barevnost, stálost tvaru a frekvenci výskytu v každé domácnosti. Další se naskytly krabice od mléka s hliníkovou rubovou stranou, igelitky, časopisy a letáky s rozličně barevnými potisky, slámky na pití drinků a limonád či knoflíky. Aby mohli tvůrci pracovat detailněji a přitom snadno a rychle, zvolila jsem také lepicí fosforové cenovky, které se používají na ocenění zboží v obchodech, a setkáváme se s nimi taktéž denně. Jediným kreslicím materiálem jsou fixy. Funkci lepidla může plnit izolepa nebo poslední výkřik „rukodělné módy“, tavná pistole. Aby studenti

při tvůrčím zapálení neponičili podlahu výstavní síně, bude jim k dispozici přece jen nepříliš moderní papírový kartón, jakožto podložka pro práci.³⁰

Při zadávání a vysvětlování úkolu ukážu studentům, pro názornost a snad i pro zajímavost, fotky zmiňovaných tradičních masek vedle masek z novodobých materiálů, které jsem vyfotila na masopustu v Ptuj. Studentů se zeptám, jestli vědí, co je to **koláž** a **asambláž**. Pokud některou z těchto výtvarných metod neznají, vyzvu je, aby nahlédli do slovníčku odborných výrazů ve svých pracovních listech. Společně si nahlas a zřetelně přečteme definice technik a tyto techniky jim následně doporučím pro zpracování zadaného úkolu. Tvůrci budou mít na výběr, zda pracovat **jednotlivě či v libovolně velikých skupinkách**.³¹ Také volba exponátu, který budou interpretovat prostřednictvím **materiálu denního života**, bude na nich samých či na skupině. Jediné omezení krom časového, jež bude předem aktérům důrazně sděleno, je výběr objektu se slováckou tematikou. Bude doporučeno, aby si po zadání úkolu napřed vyhledali umělecký předmět, s kterým budou nadále pracovat, a až poté dle potřeby zvolili vhodný materiál. Ve chvíli, kdy se studenti rozdělí do pracovních skupin a vyberou umělecký předmět, pustím jako kulisu k tvorbě **elektronicky upravenou souhru cimbálu a didgeridoo**, jejímž autorem je Petr Stašek.³² Hudba by měla svým elektronickým nádechem evokovat moderní svět technologií, avšak cimbál by měl soustředění posluchače udržet v prostorách expozice s názvem Umění jihovýchodní Moravy.

³⁰ Další možnou variantou je (myšlenku mi vnukl při konzultaci Petr Exler), že bych studenty kontaktovala dostatečně dopředu před realizací animace a seznámila bych je částečně s problematikou výtvarné aktivity. Každý by si na program měl přinést svůj oblíbený materiál, který považuje za materiál každodenní potřeby. Pracovní skupinky při výtvarné činnosti by potom mohly vznikat dle předem zvolených materiálů, ne jen podle kamarádství.

³¹ Radek Horáček uvádí: „*Dvojice například snáze ztratí ostych při vyjadřování před ostatními, může vzájemně dotvářet své nápady. I případný výkres nebo jiná výtvarná práce jde ve dvou rychleji a zábavněji. Ale měla by zůstat dostatečně otevřená možnost pro takové děti, které raději pracují samostatně.*“ (Horáček, 1998, s. 84). Podobný názor sdílel i Petr Exler.

³² Petr Stašek je rovněž autorem hudby k filmu Šohaji a cěrky od tvůrců Puk-Puk, kterým je věnována podkapitola 2.2.1.

Po uplynutí vymezené doby pro výtvarnou činnost tvůrci předvedou svá díla. Pokud se naskytne příležitost, ostatní mohou po zhlédnutí hádat, které dílo bylo v daném případě interpretováno. Následuje spontánní diskuze nad jednotlivými výtvary. Bude-li třeba, budu pokládat autorům otázky týkající se výběru objektu a materiálu, vzájemné spolupráce, případných komplikací během tvorby apod.

2.4.3 Závěrečná reflexe

Reflexe v podobě interakce účastníků s animátorem budou uskutečněny na konci jednotlivých aktivit (práce s pracovními listy a výtvarná činnost), proto jsem na úplný závěr animačního programu zvolila reflexy formou evaluačního dotazníku.³³ Ten bude vyplňovat každý zúčastněný samostatně a anonymně. Názory studentů mi poté poslouží nejen jako zpětné zhodnocení animace, ale také jako odezva na mou osobu v roli animátora.

2.4.4 Písemná příprava animátora

Cílová skupina: Studenti středních škol

Časová dotace: 90 minut

Cíle: Studenti se seznámí se stálou expozicí v Galerii Slováckého muzea, blíže pak s některými vystavenými díly a jejich autory. Budou schopni odlišovat podstatné znaky daných druhů umění na základě porovnávání a uvědomování si jejich shod a odlišností. Budou schopni užívat odbornou terminologii v rámci stálé expozice Umění jihovýchodní Moravy. Prostřednictvím materiálů dnešního života interpretují

³³ Podrobnější informace o dotazníku a jeho vyhodnocení naleznete v podkapitole 2.5.1.

vybrané dílo z expozice, svou interpretaci následně vysvětlí a obhájí před ostatními.

Budou mít pozitivní vztah ke kulturnímu bohatství minulosti.³⁴

Pomůcky: Části slováckého kroje, stejný počet polštářků jako účastníků, tužky, podložky na psaní, pracovní listy, vytištěné fotky triček od Puk-Puk, fotky masek z Ptujce, papírové skládačky se slováckým motivem, plastové lahve od minerální vody, krabice od mléka, slámky, igelitky, časopisy a letáky, fixy, tavná pistole, lepicí páska, knoflíky, barevné a nebarevné lepicí cenovky, kartóny, notebook s hudbou z filmu Šohaji a Cérky, evaluační dotazníky.

Časový harmonogram: 1) Úvod, ledolamka – 10 minut;

2) Samostatná práce s pracovními listy, vyhodnocení – 25 minut;

3) Zadání výtvarné činnosti – 10 minut;

4) Výtvarná činnost, vyhodnocení – 35 minut;

5) Závěrečná evaluace – 10 minut.

Přípravu jsem si vytvořila v podobě scénáře, který budu mít během programu stále u sebe.

Text není uveden doslovně.

³⁴ Při sepisování cílů jsem se inspirovala cílovým zaměřením vzdělávací oblasti Umění a kultura uvedeným v Rámcovém vzdělávacím programu pro gymnázia vypracovaným Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze, s. 52.

Dobry den, vyberte si každý polštářek. V kruhu sedíme proto, abychom na sebe všichni pěkně viděli.

Polštářky

Vítám vás na animačním programu ke stálé expozici Umění jihovýchodní Moravy. Jmenuji se Ivana Krysová a jsem studentkou pedagogické fakulty. Tuto animaci jsem zpracovala v rámci své diplomové práce, tak doufám, že se vám bude líbit. Z tohoto důvodu je tady také kamera, která nás bude celou dobu při práci natáčet. Nahrávka mi poslouží jako doklad realizace programu.

Představit se

Kamera

Poprosím vás, abyste v průběhu práce dávali pozor, ať něco neshodíte, obrazů ani soch se nedotýkejte a o nic se v těchto prostorách neopírejte.

*Jak se chovat
v galerii*

Protože vás ani vaše jména neznám, zahrajeme si na úvod takovou kratičkou hru. Každý z nás řekne své jméno a udělá gesto a grimasu. Víme všichni, co je gesto a co grimasa? Toto gesto a grimasa by měly vyjadřovat váš pocit, nadšení nebo zklamání z toho, když jste se dozvěděli, že půjdete na výstavu stálé expozice Umění jihovýchodní Moravy. Půjdeme po kruhu, začínám.

Ledolamka

Děkuji vám za sdělení vašich jmen i toho, jak jste se sem těšili. Je na čase, abychom se konečně podívali na umělecké předměty, které tady všude kolem nás jsou. Každý si vezměte jeden pracovní list, podložku a tužku. S těmito pracovními listy budete pracovat jen chvíli, dáme si na to

*Rozdat pracovní
listy, podložky
a tužky.*

asi 20 minut. Když se na listy podíváte, vidíte 4 úkoly, zadání je vždy ve světle šedivém rámečku. Když list otočíte, na konci máte slovníček odborných výrazů, který byste v průběhu práce mohli potřebovat. Úkoly jsou myslím zřetelně vysvětleny, ale kdybyste potřebovali s něčím poradit, tak se mě zeptejte. Bylo by dobré, kdybyste si napřed expozici prošli a pak začali s vypracováním listu. Připomínám 20 minut.

Byla pro vás práce s pracovními listy složitá? Stačil vám daný čas na práci? Podíváme se společně, jak jste si s úkoly poradili.

1) Kde najdeme první obraz? Jak se jmenuje a kdo je jeho autorem? V kterém roce obraz vznikl? Jak se jmenuje druhý obraz? Kdo je autorem a v kterém roce byl namalován? Jak se jmenuje obraz z poslední ukázky? Autorem je? A v kterém roce vznikl?

2) Jak se vám podařilo srovnat tyto obrazy? Co mají společného a čím se liší?

3) Kde se nachází obrazy Jiřího Heřmana a jeho busta? Kdo je autorem této busty? Kolik let bylo Heřmanovi, když byl takhle portrétován? A nač jste přišli, když jste se

Samostatná

práce –

20 minut

Děvče v kroji,

Joža Koudelka, -;

Hlava šohaje, Fr.

Hudeček, 1947;

Staroměst'anka,

Joža Úprka,

1917

Ferda Štábla,

58 let

10
minut

30
minut

zamysleli nad charakterovými vlastnostmi malíře?

Na čtení pětílístků, jež jste vytvořili a na které se obzvlášť těším, si půjdeme sednout zpátky na polštáře. Je tady někdo, kdo by nám chtěl svůj pětílístek přečíst?

Pracovní listy si teď od vás s dovolením půjčím, abych se podívala, jak jste pracovali a příští týden vám je přinesu. Měly by sloužit jako materiál pro vás.

Když jsem tady ten program připravovala, jen tak ze zajímavosti jsem si do Googlu zadala dvojici slov: „slovácký motiv“. Hned jako jeden z prvních odkazů mi vyjely stránky na dvojici tvůrčích autorů Puk-Puk. Kromě jiného navrhují trička s potiskem slováckého motivu. Také si z jejich stránek můžete vytisknout takové skládačky. Vidíte, že slovácký motiv stále žije a že ornament může být také zajímavým grafickým prvkem v dnešním moderním světě.

Ještě vám chci ukázat tyto fotky z masopustního průvodu v městě Ptuj ve Slovinsku. Byl to veliký průvod se spoustou rozličných masek. Dva druhy masek se vzájemně lišily a přitom si byly velice podobné. Podívejte se na jejich fotky. První masky jsou tradiční, byly z ovčí vlny, zvířecí srsti, zubů, drápů, rohů, kostí. U těch druhých masek je tvar podobný, ale kůži nahradil igelit, srst různé hadičky a drátky apod. Proč si myslíte, že někdo udělal tyto druhé

Před pětílístkem na polštářky do kruhu.

Papírové skládačky, ukázky triček

Fotky masek z Ptuje

8 minut

masky?

Ted' využijeme toho, že jsme v galerii se spoustou krásných obrazů s různými slováckými motivy a toho, že můžeme pracovat přímo před těmito uměleckými díly. Až si všechno vysvětlíme a ukážeme, vyberete si v klidu jedno umělecké dílo se slováckým motivem a pokusíte se, podobně, jako ty masky v novodobém převleku, toto dílo převyprávět prostřednictvím koláže nebo asambláže do naší doby, našimi novodobými materiály. Víte, co je koláž a asambláž? Odpověď najdete v pracovních listech, které jste před chvílí vyplňovali. Pracovat můžete samostatně, ale také ve dvojčkách či větších skupinkách, jak budete chtít. Materiál budete mít k dispozici tady, ale napřed si vyberte dílo a potom podle něj materiál. Výtvary udělejte tak, abyste je mohli přenést. Na práci si dáme 30 minut. Dejte se do toho.

Všechny své výtvary přineste a postavte či položte je tak, aby na ně všichni viděli. Poznáte, který obraz tato skupina interpretovala? Proč jste vybrali právě tento obraz? Pracovalo se vám ve skupince dobře? Proč jste zvolili právě tento materiál? Jste spokojeni se svou asambláží? Za vaši píli a nápady vám děkuji.

Na závěr vás ještě poprosím o stručné vyplnění dotazníků, ve kterých zhodnotíte tuto animaci.

Koláž, asambláž

45
minut

75
minut

90
minut

Výtvarná aktivita
- 30 minut

Hudba

15 minut

Evaluační
dotazníky

2.5 Evaluace

Animační program, který jsem sestavila ke stálé expozici Galerie Slováckého muzea, jsem měla možnost realizovat dvakrát. Poprvé se této animace zúčastnilo třináct studentů Gymnázia Uherské Hradiště z prvního ročníku. Na mou prosbu je ochotně přivedl vyučující výtvarné výchovy, Mgr. Jiří Salajka. Druhými návštěvníky bylo šest studentů ze Střední uměleckoprůmyslové školy Uherské Hradiště. Jejich účast pohotově smluvila Mgr. Martykánová z galerie s jejich vedoucím oboru malba, s Akad. mal. Miroslavem Malinou. Programy se uskutečnily v polovině dubna s denním odstupem. V následujícím textu především zaznamenávám názory, postřehy a případné výtky ze strany studentů, zhodnocuji průběh obou realizací a funkčnost programu, zamýšlím se nad sebou v roli animátora a také zmiňuji svých pár postřehů týkajících se rozdílnosti mezi studenty uměleckoprůmyslové školy a gymnázia.

2.5.1 Evaluační dotazník

Zpětné hodnocení galerijní animace studenty jsem učinila prostřednictvím evaluačního dotazníku. Dotazník jsem předem zhotovila tak, aby práce s nimi nebyla pro tázané příliš náročná. Studenti je totiž vyplňovali bezprostředně po ukončení programu. Pracovali anonymně, nejsem proto schopna uvést, jestli se v konkrétním případě jedná o chlapce či dívku. V následujícím textu budu tedy nadále užívat pouze mužský rod pro označení jak studentů, tak studentek. Tázaní odpovídali na dvanáct otázek, týkajících se jednotlivých aktivit, kterých se účastnili během animace, oblíbenosti těchto činností a případných dalších doporučení. Dále mě zajímalo, jak studenti rozuměli zadání úkolů, kolikrát individuálně navštívili Galerii Slováckého muzea a především, jestli se po účasti na programu změnil jejich přístup ke stálé expozici Umění jihovýchodní Moravy a zdali by se ještě někdy chtěli

zúčastnit jakékoliv galerijní animace. Také jsem se ptala, jak by hodnotili práci animátora. Ve čtyřech případech měli studenti hodnotit jako ve škole, známkou 1 – 5, přičemž 1 byla známka nejlepší a 5 nejhorší. Ve třech otázkách volili mezi Ano - Ne a ve zbylých případech měli možnost slovního vyjádření.

Evaluační dotazníky vyplnili všichni studenti, kteří se animačního programu ke stálé expozici Umění jihovýchodní Moravy zúčastnili.

2.5.1.1 Hodnocení studentů gymnázia

V případě studentů z gymnázia se jednalo o třináct tázaných. Tři účastníci navštívili Galerii Slováckého muzea před animací 1x, dva 2x, stejný počet studentů pak 3x, jeden aktér 5x a vícekrát do galerie zavítala zbylá trojice.

Deseti aktérům se nejvíce líbila výtvarná aktivita, dva označili práci s pracovními listy a jeden student vybral jako nejvíce zajímavou činnost animace úvodní ledolamku.

Srozumitelnost a obsah pracovních listů byla oznámkována 1 pouze jedenkrát, nejčastější byla 2 a to v deseti případech. Dvakrát se objevila dokonce i 3.

Bez problémů zadání výtvarné aktivity pochopilo jedenáct účastníků, z toho jeden zadání pochopil, ale raději se ještě ujistil. Dva gymnazisté pochopili tento požadavek až po vysvětlení spolužáky. Tato činnost byla ohodnocena pěti studenty známkou 1, sedmkrát 2 a jednou byla oznámkována 3. Více času při vytváření potřebovalo 5 tázaných.

Za práci animátorky jsem obdržela devětkrát 1 a od čtyř spolupracovníků pak 2. Animační program jako celek ohodnotilo šest studentů 1, pětkrát program obdržel 2 a dvakrát se v tomto dotaze objevila 3.

Na otázku zda studentům galerijní animace něco přinesla, popř. vzala a co se nového dozvěděli, účastníci odpověděli rozmanitě: „poznala jsem techniky malování“ – „líbila se mi, dobře udělaný program“ – „zajímavé věci a popravdě mi vzala čas“ – „spoustu zajímavých věcí“ – „nové poznatky, noví autoři, díla“ – „podívala jsem se na hezké, zajímavé obrazy, viděla jsem, co nikdy nebudu umět namalovat“ – „poprvé jsem byla tady nahore“³⁵ – „spoustu nových, zajímavých věcí, zajímavou zkušenost“ – „přinesla mi zajímavou zkušenost“ – „všeobecný nadhled“ – „nové techniky, malíře“ – „zábavu, poznatky“ – „ukázka zajímavých folklórních a přírodních děl se mi líbila, naznačila mně způsob života v dřívějších dobách“.

Pouze dvěma tázaným ovlivnila účast na animaci přístup ke stálé expozici Umění jihovýchodní Moravy. V jednom případě se expozice stala zajímavější, v druhém se přístup k ní změnil k lepšímu. Jedenáct gymnazistů by se chtělo ještě někdy galerijní animace zúčastnit. Dva nikoli.

Šest studentů nemělo již další poznámky. Čtyřem vadilo dokumentování akce kamerou a fotoaparátem. Jeden středoškolák podotkl: „Zadání výtvarné činnosti bylo trochu nesrozumitelné, ale jinak to byl skvělý nápad“. Další zmínil: „Osobně mě folklór nezajímá, takže animace pro mě nebyla zrovna zábavná, ale zas nemůžu říct, že by to bylo špatné“. Zbylá aktérka, jež se k tomuto dotazu vyjádřila, napsala: „Neměnila bych“.

2.5.1.2 Hodnocení studentů uměleckoprůmyslové školy

Z celkového počtu šesti přítomných studentů, jeden tázaný navštívil při animaci Galerii Slováckého muzea poprvé. Druhý byl v galerii před animací 1x, tři studenti 2x a 6x tam zavítal jeden zájemce.

³⁵ Expozice je situována v půdních prostorách.

Při otázce, která aktivita se účastníkům programu líbila nejvíc, zvítězila výtvarná aktivita. Vybralo ji pět studentů. Porazila tak práci s pracovními listy, která byla zvolena v jednom případě, a ledolamku, jež byla studenty opomenuta.

Srozumitelnost a obsah pracovních listů hodnotili dva studenti známkou 1, tři tázání pak 2 a jeden aktér známkou 2-3.

Zadání výtvarné činnosti všichni posluchači bez problémů pochopili. Tuto akci tři studenti klasifikovali 1 a stejný počet studentů pak 2. Přičemž třem tvůrcům vymezený čas na výtvarnou aktivitu stačil, tři by potřebovali na tvorbu času více.

Práci animátorky všichni zúčastnění oznámkovali 1. Animační program ke stálé expozici Umění jihovýchodní Moravy obdržel čtyřikrát 1 a dvakrát 2.

Na otázku, co vám animační program přinesl, odpověděla pouze polovina tázaných. Jedna věta byla napsána zcela nečitelně, proto ji bohužel neuvádím. Zbylé dvě odpovědi byly následující: „*pohled do minulosti (sedláci, pravá vesnická nálada)*“ - „*další pohled na dřívějšek – přínos*“.

Polovině studentů se přístup ke stálé expozici v Galerii Slováckého muzea po animaci změnil, jeden z nich poznamenal: „*Ted' to vidím jinak*“. Zbylým aktérům animace přístup nezměnila.

Při otázce, zda by se chtěli znovu galerijní animace zúčastnit, se studující opět rozdělili na dvě tříčlenné skupiny. Jedna odpověděla ano, druhá by na animaci už zavítat nechtěla.

Dva z tázaných odpověděli, že by věnovali celé animaci více času, jeden by přidal více času na výtvarnou činnost, dva by neměnili nic a zbývající jeden student tuto otázku nezodpověděl. Další připomínku, postřeh či doporučení měl pouze jeden zúčastněný: „*Bylo to naučné*“.

2.5.1.3 Shrnutí

Následující text prostřednictvím procentuálního vyjádření a průměrného známkování znázorňuje vybrané části evaluačních dotazníků zpracovaných všemi studenty, kteří se programu zúčastnili. Celkový počet tázaných je tedy devatenáct. Procenta vyjadřuji pro přehlednost v celých číslech, naopak průměrné známky kvůli jejich omezené stupnici uvádím s jedním desetinným číslem. Text nezahrnuje odpovědi na čtyři otevřené otázky z dotazníku, kde studenti neměli na výběr z předpřipravených variant odpovědí.³⁶

Výraznému počtu účastníků se nejvíce z celé animace líbila výtvarná aktivita, při vyplnění dotazníku ji zvolilo 79%. Následuje práce s pracovními listy, která byla vybraná 16% aktérů. Úvodní ledolamku ocenilo 5% studentů.

Srozumitelnost a obsah pracovních listů byly ohodnoceny průměrnou známkou 2. Zadání výtvarné činnosti pochopilo až po vysvětlení spolužáky 16% tvůrců, zbylých 84% zadání práce pochopilo bez problému. Studenty tvůrčí aktivita zaujala tak, že jí udělili známku 1,6 a více času na ni potřebovalo 42% z nich.

V roli animátorky programu jsem obdržela známku 1,2. Galerijní animace jako celek byl oznámkován 1,6. Pouze 26% z tázaných se po účasti na animaci změnil přístup ke stálé expozici Umění jihovýchodní Moravy a 74% studentů poznamenalo, že se jejich přístup nezměnil. Nadpoloviční většina 68% ze zúčastněných by chtěla svou účast na podobném programu v galerii zopakovat. Zbývajících 32% nikoli.

³⁶ Odpovědi studentů na otevřené otázky z evaluačního dotazníku jsou odcitovány v předešlých dvou podkapitolách.

2.5.2 Obstál program v praxi?

Ve struktuře animačního programu jsem osobně nezaznamenala žádné zásadní nedostatky či nepřekonatelné překážky. Účastníci během obou realizací se mnou skvěle spolupracovali a na vývoji programu se aktivně podíleli. Je ale samozřejmostí, že pár chyb se během realizací přece jen vyskytlo. Nejčastěji se jednalo o pochybení nebo nesprávnou reakci z mé strany.³⁷

Úvodní ledolamku účastníci pojali s humorem. Z jejich gest a grimas jsem se dozvěděla, že zhruba polovina se na návštěvu stálé expozice Galerie Slovákého muzea těšila, někteří si nebyli jisti a krčili rameny. Vyskytly se zde dokonce grimasy, které vyjadřovaly nelibost.

Bezprostředně po rozdání pracovních listů se jeden student ozval s dotazem na psanou formu slova busta. Do zadání třetího úkolu jsem totiž tento výraz uvedla ve variantě s „y“. Učinila jsem tak záměrně pro případ, kdyby některý účastník toto slovo neznal, aby jej četl správně. Ve slovníčku odborných výrazů na konci listu byly uvedeny obě možné varianty. Nejasnost jsme si společně objasnili. Připomínka mi přišla věcná a obohacující pro ostatní.

Pracovní listy vyplňovali všichni svědomitě a čas vymezený na tuto aktivitu byl přiměřený. V některých případech vyloučila najevo evidentní spolupráce, která ovšem nebyla příliš na škodu. Otázky pokládané studentům v rámci vyhodnocování práce s animačními listy a fakta o debatovaných výtvarných dílech jsou potřeba lépe připravit a nastudovat. Nejednou jsem se díky svým nedostatečným znalostem dostala do svízelné situace. Například u diskuze nad obrazem *Hlava Šohaje I.* od Františka Hudečka jsem účastníkům odsouhlasila, že je portrét abstraktní, i když vím, že tomu tak není. Dílo je expresivní, ale nad tím jsem se musela hlouběji zamyslet, zároveň mě pojem abstraktní zaskočil a při interakci se studenty jsem nestihla zareagovat správně. U druhé realizace jsem si již dávala pozor.

³⁷ Podrobněji se o své vlastní evaluaci v roli animátorky programu rozepisují v následující podkapitole 2.5.3.

Studenti na otázky odpovídali ochotně a nápaditě. Nikdo se z kolektivu příliš nevyčleňoval, pracovali relativně rovnocenně. Obzvláště zajímavé bylo, když se účastníci animací více méně sešli v názorech o charakterových vlastnostech malíře Jiřího Heřmana. Z jeho podobizny a obrazů, které namaloval, vyčetli, že byl moudrý introvert a měl rád přírodu. Nikdo s těmito názory neměl potřebu nesouhlasit. Párkrát se objevil úsudek, že byl malíř smutný člověk s těžkým životem a přísným výrazem, avšak krajiny nebyly malovány s „přísnou přesností“. Mgr. Martykánová nám tehdy prozradila, že byl Jiří Heřman sice ženatý, ale se svou manželkou nemohl mít děti. Studenti tak byli ujištěni o správnosti vyjádřených domněnek. Společně jsme se také zamysleli nad tematikou přírodního zákoutí, které je zobrazeno na obou Heřmanových krajinomalbách visících vedle obrazů s motivem městské zástavby. Jeden student postřehy o malíři shrnul následujícím výrazem: „*takový dobrý děda*“.

S prezentací pětílístků měli studenti předpokládaný problém. Pouze v jednom případě začala dívka svůj pětílístek číst sama bez vyzvání, zbylí přednášeči četli až po mírném pobídnutí. Nejčastěji studenti popisovali stálou expozici Umění jihovýchodní Moravy slovy folklór, Morava, Slovácko, lidovost, příroda, vesnické, staré, obyčejné, barevné, ukazuje, sděluje, obohacuje o poznání, inspiruje, stárne.

Zmatek jsem způsobila, když jsem jeden úkol v zadání animačního listu přeskočila. Všichni účastníci se pak museli vracet k opomenutému výtvarnému dílu, což bylo neobratné a navíc jsme tímto přesunem zbytečně ztratili čas.

Dost dobře si nedokážu vysvětlit časté studentské hodnocení srozumitelnosti a obsahu pracovního listu známkou 3. Zadání otázek mi připadá jasné, přehledné, používala jsem jednoduché věty a neoborné výrazy. Jediné, co aktéry mohlo zaskočit, je metoda kritického učení, tzv. pětílístek, se kterým se pravděpodobně doposud neseťkali. Obsah listů

neshledávám příliš zábavný, ovšem myslím, že svůj účel splnily. Studenti při práci s nimi zhlédli celou stálou expozici a seznámili se tak s ní. Prostřednictvím zpracování úkolů poznali konkrétní důležité umělce a v pětilistku si nové poznatky pěkně utřídili.

Nejproblematictější částí programu bylo zadání výtvarné aktivity, které jsem si po první realizaci musela upřesnit a znovu zformulovat. Z videonahrávky jsem zpětně zjistila, že jsem tvůrce opakovaně odkazovala na výběr „obrázku“ místo obrazu či uměleckého díla, čímž jsem je zmátla. Zadávání bylo nejasné a příliš dlouhé. Další obtíže při tvořivé činnosti vznikly s tavnou pistolí, která způsobila více škody než užitku. Proto jsem se rozhodla vyškrtnout ji ze seznamu pomůcek. Mgr. Martykánová byla tak hodná a před mým příchodem do galerie nachystala veškerý výtvarný materiál tamního dětského ateliéru, který poskytla studentům k tvorbě. Po společné domluvě jsme odstranily veškeré štětce, barvy, tužky, pastelky a papíry, aby efekt tvorby z materiálů denní potřeby byl účinnější. Zapomněly jsme ovšem odnést barevné papíry, které studenti mohli ve svých pracích nahradit letáky. Účastníci druhé animace měli k dispozici už jen ty letáky, což je na výsledku jejich výtvorů patrné v pozitivním slova smyslu.

Na samotnou výtvarnou činnost se studenti rozdělili do skupin. Nikdo neměl zájem pracovat sám. Tři výtvarné skupiny byly tříčlenné, jedna čtyřčlenná a v poslední skupině pracovalo dokonce šest dívek. Paradoxní snad i bylo, že v poslední zmíněné skupině aktivně tvořily všechny studentky a jejich spolupráce, stejně jako její výsledek, byla ukázková. Tyto tvůrkyňe si pro interpretaci vybraly obraz s názvem **Hlava šohaje II.** od Františka Hudečka. Expresivita původního obrazu přímo vybízela k užití velkých barevných ploch. Autorky interpretace správně zvolily velký formát podkladu, ale bohužel měly ještě k dispozici ony barevné papíry, které neváhaly použít. Kdyby v ideálním případě pracovaly pouze s letáky, ve kterých by nacházely barevné plochy, výsledek mohl být ještě zajímavější. Ostatně v části hrudníku tiskovinu použily a je zřejmé, že tato variace vyšívaného kroje je vystihující.

Rozmarýn za kloboukem „šohaje“ nahrazují barevně doladěné slámky, květy na „pentlách“ knoflíky a „kosárek“ symbolizuje stříbrný odlesk kartónu od mléka. Obličej dívky vyznačily štítky na zboží stejně jako vzor kroje. Autorky nezapomněly na detaily. Portrét je přitom interpretován v poměru jedna ku jedné. Tuto práci hodnotím jako vystihující a velice vydařenou. Ze slov, kterými dívky svou spolupráci komentovaly, bylo patrné, že je práce bavila a neměly mezi sebou žádné větší rozepře.

Další skupinu tvořili čtyři studenti, kteří si vybrali dílo od stejného autora jako tvůrkyně předcházející. Zvolili **Hlavu šohaje I**, se kterou pracovali v rámci vyplňování animačních listů. Stylizovaný tvar hlavy vyjádřili stočením podobně barevného kartónu, dále pak vytvářeli prostorový objekt. Výrazná ústa znázornili vrstvením červeného papíru tvaru podobného rtům. Černé velké knoflíky suplovaly oči a nejkuriózněji byla připevněná slámka coby nos. Přidržovala ji totiž gumička navlečená přes celou tloušťku podkladu. Tvůrci se po svém vypořádali i s plastickým ztvárněním klobouku, který tvořil seskládaný leták a na roli z kartónu, tedy hlavu „šohaje“ byl elegantně nasazen. Kohoutí pera, která by neměla chybět na žádném



*František Hudeček,
Hlava šohaje II.
s interpretací studentů*



*František Hudeček,
Hlava šohaje I.
s interpretací studentů*

slováckém klobouku, studenti vytvořili stejně jako jejich kolegyně u interpretace Hlavy šohaje II z lesklého kartonu od mléka. Objekt především pro jeho svéráznost oceňují. Tvůrci při závěrečné reflexi tvrdili, že se jim pracovalo ve zvoleném kolektivu dobře. Osobně jsem si všimla, že závěrečnou část práce vykonával pouze jeden student za občasné asistence druhého a dva zbylí vykládali s vyučujícím.



*Joža Uprka, Staroměstanka
s interpretací studentů*

Trojice studentek se zaměřila na obraz **Staroměstanka**, jejímž autorem je Joža Uprka. Děvčata zvolila malý formát podkladu. Pozoruhodné je ztvárnění naškrobené krajky tzv. obojku, kterou interpretovaly postupným skládáním bílých samolepek přes sebe. Zakulacené kraje štítků na ocenění zboží pěkně znázorňují vlnky tvořené krajkou. Pod vrstvou bílých štítků prokukují štítky oranžové ilustrující vzorek výšivky. Červený šátek s květinovým motivem, tzv. „turčák“ naznačily zmačkaným červeným papírem. I v tomto případě by volba tiskoviny byla vhodnější, minimálně pro svůj potisk. Kresba obličeje ovšem připomíná kresbu dětskou, což bylo pravděpodobně zapříčiněno nepřesným rozvrhnutím času na práci. Mohlo by být zajímavé, kdyby tvůrkyně rozehrály pomyslný souboj s impresionistickým pozadím původního obrazu.



*Josef Schneiderka,
Podobizna děvčátka
s interpretací studentů*

Pracovní skupina tvořená dvěma tvůrkyněmi a jedním tvůrcem si pro výtvarné převyprávění vybrala dílo malíře Josefa Schneiderky s názvem **Podobizna děvčátka**. Pozoruhodné není jen ztvárnění tohoto portrétu studenty, ale znamenitý je především koncept. Jablko, jež drží původní děvče, se proměnilo na nápoj v neekologickém obalu znázorněno zmačkanou plastovou lahví. V pravém dolním rohu výtvaru je poznamenána výzva: „*Třídte odpad*“. Novodobé děvče pije nápoj slámkou. V tomto případě výtvarný materiál plní svou primární funkci. Méně výrazné oko tvoří velký černý knoflík, na druhé oko je kladen důraz detailní kresbou. Červené líčko portrétované slečny je zobrazeno květem růže a vedle něj i netradičně kolečkem vystřiženým z temně modré lahve. Takhle tvůrci vyřešili svůj spor rozdílných představ o podobě líčka. Spletené vlasy jsou seskládány z fosforově oranžových samolepek do pruhu lemujícího obličej dívky. Studenti nezapomněli ani na pěšinku ve vlasech. Pokrývku hlavy a bílou košili tvoří vždy hliníková plocha vystřižená z krabice od mléka. Tiskovinou je znázorněna vesta původně s květinovým motivem. Tito tvůrci jako jediní ze zúčastněných skupinek začali pracovat také s pozadím obrazu. Jejich spolupráce byla houževnatá a dané požadavky



*Miloš Boria, Akt
s interpretací studentů*



*Interpretace studentů
obrazu Akt od Miloše Boria*

splnili na výbornou.

Poslední pracovní skupinku reprezentovaly tři studentky, které pro inspiraci své výtvarné činnosti volily **Akt**, jehož autorem je Miloš Boria. Tento výběr vzhledem k zadání, které vyžadovalo interpretaci objektu se slováckou tematikou, nebyl vhodný. Studentky se do tvorby ovšem pustily dřív, než jsem tento nedostatek zpozorovala, proto svou započatou práci dokončily. Při úvahách nad obhajobou volby Aktu jsme společně vymysleli, že zobrazovaná může být žena ze Slovácka se slovanskými tvary. Nejvýraznějším prvkem interpretace jsou ňadra, která jsou tvořena vrchními polovinami dvou lahví. Hlavu zase znázorňuje dno lahve, vlasy igelitová taška. Oči a nohy jsou vystřižené z krabice od mléka. Reklamními letáky tvůrkyně ilustrují krk, ruce a trup ženského těla. Detail pak tvoří prsty z jednobarevných slámek.

Výtvary studentů byly po několik dnů ponechány v expozici, každý u svého inspirativního originálu. Poté byly vystaveny v dětském ateliéru, který sousedí s prostory stálé expozice.

Volba hudby k doprovodu výtvarné činnosti byla kladně hodnocena, pokud vím, všemi studenty. Nežádoucí se ale stala ve chvíli, kdy jsem ji zapomněla vypnout při diskusi nad tvorbou a jejími výsledky.

Během animace jsem studentům nevysvětlila účel dokumentace kamerou a fotoaparátem. Tím vznikla zbytečná nelibost z jejich strany, která vyšla najevo v evaluačních dotaznících. Taktéž jsem jim nezdůraznila zásady chování v galerii. Při výtvarné aktivitě málem došlo k pokreslení obrazu tužkou a jeden student se o další obraz opřel.

Časový harmonogram animace bych prozatím neměnila. Doba věnovaná jednotlivým aktivitám je dle mého úsudku odpovídající. Diskutabilní je možná třicetiminutová výtvarná činnost. Bezmála polovina účastníků při evaluaci zmínila nedostatek času na ni. Ovšem všechny objekty, které za daných okolností vytvořili, jsou dle původního záměru odpovídající

a uspokojující. Domnívám se, že také rovnováha mezi teoretickými a praktickými činnostmi byla dodržena a studenti nebyli proto nikterak zbytečně zatěžováni.

2.5.3 Autoevaluace

V průběhu první realizace animačního programu jsem pociťovala lehkou trému. Zaručeným viníkem v tomto případě byla pro mě novost programu a s tím spojená nejistota v návaznosti jednotlivých aktivit na sebe. Také neznalost účastníků a přítomnost kamery, která celý vývoj animace natáčela, mi odvahy nepřidaly. Po celou dobu jsem se snažila studentům naslouchat a reagovat na jejich postřehy i připomínky. Občas jsem ale v nevhodné chvíli vyjádřila svůj názor a tím jsem zbytečně snížila úsudky studentů. Mnohokrát jsem během interakce použila slova „*perfektní*“. Je víc než pravděpodobné, že jsem při svém přednesu nepracovala správně s hlasem, na což jsem byla upozorněna již na pedagogické praxi před rokem a dosud jsem nezjistila, jak efektivně tento nedostatek odstranit. Určitým kladem pro vedení animace ve stálé expozici Umění jihovýchodní Moravy byla má orientace v kultuře Slovácka, popř. znalost jednotlivých částí kroje. Díky videonahrávce jsem měla možnost zhlédnout nejen svůj výstup, ale také dění, které jsem v průběhu programu nestačila sledovat. Při druhé realizaci jsem byla dle mého úsudku klidnější a v projevu jistější. Role animátora i tvůrce animačního programu byla pro mě zajímavá a příjemná. Práce se studenty mezi uměleckými předměty mě nesmírně bavila.

2.5.4 „Gympláci“ versus „Umprumáci“

Cílem následujícího textu není vědecky porovnávat znalosti či dovednosti studentů z gymnázia se znalostmi a dovednostmi studentů z uměleckoprůmyslové školy. Jakýkoliv

průzkum v tomto ohledu nemůžu provést kvůli nestejným podmínkám, které v rámci obou animací vznikly. Gymnazistů se při první realizaci 14. dubna zúčastnilo třináct a po celou dobu byli pod dohledem svého vyučujícího. Pět studentek a jeden student z druhé zmíněné školy 16. dubna dorazili do galerie bez pedagogického doprovodu. Jediné, co obě skupiny aktérů mají společné, je jejich věk. V obou případech se jedná o studenty prvního ročníku. Text je spíše soupisem postřehů a zajímavostí, které se daly v ohledu na specifika zúčastněných škol předpokládat.

Hned při úvodním dramatickém ztvárnění nadšení či zklamání z návštěvy stálé expozice Galerie Slovákého muzea se dala odpozorovat odlišnost jednotlivých skupin. Téměř polovina studentů z gymnázia svou reakci vyjádřila obdobně, pokrčením ramen a zdvihnutím obočí. Kdežto studenti z uměleckoprůmyslové školy reagovali různě. Každý si vymyslel své gesto i grimasu. Každý byl svým způsobem originální. Kdekdo by mohl namítnout, že gymnazisté byli v ohledu na svůj dvojnásobný počet účastníků znevýhodněni, avšak mezi třinácti gymnazisty by se nenapočítalo tolik rozličných výrazů a posuňků jaké předvedli středoškolští studenti malby.

Po rozdání a vysvětlení pracovních listů aktéři z gymnázia neváhali a začali s vyplňováním jednotlivých úkolů. Studenti umělecké školy byli prací s animačními listy vyloženě zaskočení, i když jsem přesvědčena, že vysvětlení jsem jim podala stejné. Tutéž vyhrazenou dobu měly i obě skupiny na vypracování listů. Dva gymnazisté nestihli v posledním úkolu doplnit pár slov do pětilístku. Ze studentů druhé zúčastněné školy pětilístek nedokončil nikdo. Pomyslná karta se obrátila při diskuzích nad uměleckými díly zadanými v pracovních listech. Studenti uměleckoprůmyslové školy samozřejmě vynikali v užívání odborné terminologie i citlivého přístupu k uměleckému dílu. Byla jsem ale upřímně překvapena, že například slovo portrét se neobjevuje ve slovníku všech gymnazistů.

Stejně suverénně, jako se studenti z gymnázia pustili do práce s pracovními listy, se návštěvníci z uměleckoprůmyslové školy chopili výtvarné činnosti. Především interpretace Podobizny děvčátka od Josefa Schneiderky na mě působí nejvydařeněji ze všech prací. Nejde zde pouze o převyprávění tvarů a barvy, ale zejména koncept posunuje dílo do dnešního globalizovaného světa, kde je momentálně moderní řešení ekologických otázek. Obdivuhodná mi také na tomto výtvoru připadá volba materiálu na vestu, čapku, nápoj i pozadí v kontrastu k jemné dívčí pokožce, kterou studenti zobrazili pouhou kresbou.

Při vyplňování evaluačních dotazníků byli studenti z uměleckoprůmyslové školy shovívavější a stručnější. Na druhou stranu gymnazisté byli v dotaznících kritičtější, ovšem uvedli spoustu hodnotných připomínek, nad kterými jsem se mohla zpětně zamyslet.

3 Mají vůbec SŠ na Uherskohradištsku zájem o galerijní animace?

Zajímalo mě, jestli vyučující výtvarné či estetické výchovy sdílí stejný nebo alespoň podobný názor jako já na smysluplnost návštěv výstav v doprovodu s galerijními animacemi.

Předpokládám, že návštěvy galerií jsou v rámci výuky výtvarně zaměřených oborů neodmyslitelnou součástí. Reprodukce přece nikdy originál uměleckého předmětu v plném rozsahu nenahradí. Z vlastní zkušenosti vím, že pokud pedagog vpustí své studenty do galerie, aby si prohlédli výstavu a počkali na něj u východu, hned po pár minutách se studenti u východu začnou shromažďovat. Není se čemu divit. Pokud si učitel pro studenty nepřipraví doprovodný program k výstavě, studenti nemají důvod se u jednotlivých artefaktů zastavit delší dobu. Máloukteré umělecké dílo samo o sobě dokáže náctileté oslovit a upoutat tak jejich pozornost a máloukterý náctiletý je ochotný v určenou dobu přemýšlet nad danou výstavou, natož pak nad konkrétním objektem. Úkolem učitele je upozornit posluchače na výjimečnost zmiňovaných předmětů. Pokud se jedná o poutavý monolog pedagoga na téma Umění jihovýchodní Moravy, dokážu si představit, že půlhodinovou pozornost jsou schopni udržet studenti s nezvykle vřelým vztahem k umění či národopisu. Zbytek ohleduplných spolužáků stojí v hloučku u učitele, mají nepřítomný pohled a přemýšlí nad tím, co budou dělat, až vyjdou z galerie. Této situaci je možné se vyhnout a učinit tak pobyt v galerii efektivní, pokud teoretickou činnost doplní činností praktické.³⁸ Často ovšem není v kompetenci učitele připravit pro studenty vhodný doprovodný program ke každé výstavě, ať už z důvodu časové náročnosti přípravy nebo nedostatku dostupných informací ke konkrétní výstavě apod. Navíc

³⁸ K podobnému závěru došel i doktor Radek Horáček ve své knize Galerijní animace a zprostředkování umění, s. 74.

je neefektivní, aby každý učitel, který se rozhodne se svými studenty navštívit např. stálou expozici Galerie Slováckého muzea, vytvářel svůj vlastní animační program. Jistě by bylo zajímavé shlédnout širokou škálu animací k jedné výstavě, ovšem úsilí pedagogů by se dalo v tomto případě zužitkovat lépe. Galerie, jakožto vzdělávací instituce, by měla mít sestaveny animační programy k jednotlivým výstavám a s nabídkou těchto programů kontaktovat školy.

Kvůli své volbě Galerie Slováckého muzea pro realizaci animačního programu a výběru studentů středních škol jako cílové skupiny jsem se v tomto malém orientačním průzkumu zaměřila na středoškolské pedagogy výtvarné výchovy, popř. výchovy estetické na Uherskohradištsku. Cílem bylo zjistit, zda středoškolští pedagogové jsou seznámeni s termínem galerijní animace a jestli by vůbec měli zájem navštěvovat se svými studenty animační programy, konkrétně pak v Galerii Slováckého muzea. Jako nástroj sběru dat jsem pro jednoduchost zpracování údajů a přehlednost vybrala dotazník.

3.1 Dotazník

Sestavený dotazník se skládá z úvodu, devíti otázek a závěrečného poděkování doplněného o stručné pokyny k odevzdání zpracovaného dotazníku. V úvodu jsem kromě oslovení respondenta a žádosti o vyplnění, nastínila smysl dotazníku, instrukce pro práci s ním a odhadovaný čas, který pedagog vyplňováním stráví. Otázky jsem se snažila sestavit jednoznačně, srozumitelně a s logickou návazností na sebe. Tázaný má vždy na výběr z poskytnutých odpovědí, které jen označí. Ve čtyřech případech, při kladné odpovědi na otázku, je nabídnuta otázka rozšiřující tzv. otevřená, kde může učitel popsat svou konkrétní zkušenost, situaci či napsat svůj názor.

Dotazník jsem zpracovala v textovém editoru Word. Na internetu jsem vyhledala seznam středních škol v okrese a na webových stránkách jednotlivých škol jsem následně zjišťovala, zda se v dané vzdělávací instituci vyučuje předmět s výtvarným zaměřením. Hledaných škol je na Uherskohradištsku sedm. Výtvarná výchova se vyučuje na Církevní střední odborné škole Bojkovice, na Gymnáziu Uherské Hradiště, na Střední škole služeb s.r.o. a na Střední odborné škole a Gymnáziu Staré Město. Na Gymnáziu Jana Amose Komenského a jazykové škole s právem státní jazykové zkoušky Uherský Brod a na Stojanovu gymnáziu Velehrad mají pouze předmět estetická výchova. Specifikem je Střední uměleckoprůmyslová škola Uherské Hradiště, kde je převážná většina předmětů zaměřena výtvarně. Dotazníky jsem rozeslala elektronickou poštou ředitelům těchto škol a požádala jsem je, aby dotazníky předali vyučujícím výtvarných předmětů.

3.1.1 Podoba dotazníku

Pozadí textu dotazníku je šedé pouze pro ilustraci vloženého listu papíru. Ve skutečné podobě dotazník barevné pozadí nemá.

Vážení pedagogové,

jsem studentka Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a touto cestou Vás prosím o vyplnění dotazníku, jehož výsledky mi poslouží jako součást diplomové práce týkající se doprovodného programu ke stálé expozici v Galerii Slováckého muzea. Vybranou odpověď, prosím, libovolně zvýrazněte (např. kurzívou, tučně či barevně apod.). Práce s dotazníkem by Vám neměla zabrat více než 7 minut. Děkuji Vám za ochotu a čas, který strávíte vyplňováním.

1) **Navštěvujete se svými studenty v rámci výuky galerie?**

Ano, často.

Ano, ale ne příliš často.

Nenavštěvuji.

Na otázku č. 2 odpovídejte, jen pokud jste v otázce č. 1 zvolil/a odpověď *Ano, často* nebo *Ano, ale ne příliš často*.

2) Připravujete pro studenty k návštěvě galerie nějaké doprovodné programy?

- Ano, každou návštěvu galerie se studenty doplním svým vlastním výkladem.
- Ano, ke každé návštěvě galerie se studenty připravím pracovní listy.
- Ano, vždy domluvím výklad odborníka z galerie.
- Ano, každou návštěvu galerie se studenty doplním buď svým vlastním výkladem, pracovními listy nebo výkladem odborníka z galerie.
- Ano, většinou návštěvu galerie se studenty doplním buď svým vlastním výkladem, pracovními listy nebo výkladem odborníka z galerie.
- Ne, většinou nechám studenty, aby si výstavu prohlídli sami.
- Ne, vždy nechám studenty, aby si výstavu prohlídli sami.
- Jiná odpověď:

3) Nařizuje Vaše škola pedagogům ve svém ŠVP návštěvy galerií se studenty?

Ano.

Ne, pouze je doporučuje.

Ne, vůbec je nezmiňuje.

4) Setkal/a jste se během své pedagogické praxe s termínem galerijní animace (oživující činnosti teoretické i praktické při návštěvě výstavy, kterými aktéři navazují na sledované dílo)?

Ano.

Nejsem si jist/a.

Doposud ne.

Pokud jste zvolil/a odpověď *Ano*, uveďte, prosím, kde a kdy jste se s tímto termínem setkal/a poprvé.

Na otázku č. 5 odpovídejte, jen pokud jste v otázce č. 4 zvolil/a odpověď *Ano*.

5) Zúčastnil/a jste se někdy se svými studenty galerijní animace?

Ano.

Ne.

Pokud jste zvolil/a odpověď *Ano*, uveďte, prosím, ke které výstavě se galerijní animace vztahovala, ve které galerii byla realizována a kdy a jak jste se o možnosti účasti na této animaci dozvěděl/a.

6) Měl/a byste zájem navštěvovat se studenty galerijní animace v Galerii Slováckého muzea?

Ano.

Nejsem si jist/a.

Ne.

7) Měl/a byste zájem navštívit se studenty galerijní animaci ke stálé expozici v Galerii Slováckého muzea?

Ano.

Nejsem si jist/a.

Ne.

8) Spolupracujete Vy nebo Vaše škola s Galerií Slováckého muzea?

Ano.

Nevím.

Ne.

Pokud jste zvolil/a odpověď *Ano*, uveďte, prosím, o jakou podobu spolupráce se konkrétně jedná.

Na otázku č. 9 odpovídejte, jen pokud jste v otázce č. 8 zvolili/a odpověď *Ano*.

9) Jste spokojen/a se spoluprací Galerie Slovákého muzea?

Ano.

Nevím.

Ne.

10) Chtěl/a byste v budoucnu spolupracovat s Galeríí Slovákého muzea?

Ano.

Nevím.

Ne.

Pokud jste zvolil/a odpověď *Ano*, uveďte, prosím, jak byste si spolupráci s galerií představoval/a.

Děkuji za spolupráci. Vyplněný dotazník, prosím, pošlete do konce týdne na emailovou adresu: ivana.krysova@seznam.cz

S pozdravem a přáním pěkného dne Ivana Krysová

3.1.2 Vyhodnocení dotazníků

Po rozeslání dotazníků ředitelům vybraných škol mi přišel pouze jeden vyplněný dotazník zpátky. Pár dnů po vypršení lhůty, kterou jsem odvážně a naivně vyučujícím stanovila, jsem se rozhodla oslovit pedagogy sama. Započala jsem proto další pátrání na internetu. Všeho všude jsem získala dvacet pět emailových adres na vyučující s výtvarným zaměřením z různých středních škol Uherskohradištska. Dotazníky jsem znovu rozeslala a potřebu jejich reakce jsem zdůraznila. Tentokrát byla odezva větší, avšak nepatrně. Počet vyplněných

dotazníků stoupl na osm kusů. Další urgování těchto pedagogů považují za nevhodné a zbytečné. Avšak i osm vyplněných dotazníků, aby práce ochotných vyučujících nepřišla vniveč, vyhodnotím.

Sedm z osmi pedagogů výtvarného zaměření uvedlo, že galerie se studenty navštěvuje, ale ne příliš často. Zbylý učitel galerie se svými studenty nenavštěvuje. Jedna vyučující připravuje ke každé takové návštěvě pracovní listy. Dva další každou účast v galerii se studenty doplní vlastním výkladem. Čtyři tázaní zvolili odpověď, že většinou návštěvu galerie se studenty doplní buď svým vlastním výkladem, pracovními listy nebo výkladem odborníka z galerie.

Jeden tázaný sdělil, že škola, ve které učí, ve svém školním vzdělávacím programu návštěvy galerie se studenty přímo nařizuje. Ostatní školy ji nenařizují, pouze doporučují.

Během pedagogické praxe se s termínem galerijní animace setkala pět učitelů. Jeden dokonce už před patnácti lety v Paříži. Od té doby se zúčastnil se studenty mnoha podobných programů. Další vyučující uvedl, že se sám zúčastnil více animačních programů, pro příklad napsal Krajskou galerii Zlín a Muzeum Kampa v Praze. Žádný ale ještě nenavštívil se studenty. Jiný výtvarník byl účastníkem programu, který v rámci animací připravilo lektorské oddělení Národní galerie. Se studenty se pak zúčastnil animačního programu ke stálé expozici v Galerii Slováckého muzea. Poslední vyučující se o animačních programech dozvěděla od své kolegyně, jež vzala studenty do muzea ve Zlíně, kde jsou údajně zaměstnány dvě aktivní animátorky. Z osmi tázaných tedy jen dva navštívili nějakou animaci se studenty. Přitom celá polovina pedagogů, kteří vyplnili dotazník, by měla zájem účastnit se animačních programů v Galerii Slováckého muzea, případně i toho ke stálé expozici. Tři si nejsou jisti a jeden vyučující o tyto programy nemá zájem.

Dva pedagogové nevědí, zda škola, ve které jsou zaměstnáni, spolupracuje s Galerií Slováckého muzea. Ve třech případech spolupráce neexistuje a ve stejném počtu případů byla tázanými potvrzena. Dva z toho jsou s touto kooperací spokojeni a jeden neví. Pět výtvarníků má do budoucna zájem o spolupráci se zmiňovanou galerií. Konkrétně o koncipované přednášky o světovém umění druhé poloviny dvacátého století a o galerijní animace. Jedna vyučující poznamenala: *„Zatím ty obrazy a sochy jen tak jsou, studenti tomu nerozumí a neumí se dívat, ostatně ani spousta dospělých. Jelikož jsem si tuto animaci vyzkoušela, vím, že je to možnost dát studentům víc kultury“*.

Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo sestavit animační program ke stálé expozici v Galerii Slováckého muzea v Uherském Hradišti pro studenty středních škol a následně funkčnost tohoto programu ověřit v praxi.

Pro prvotní orientaci jsem se v úvodu práce zabývala Galerií Slováckého muzea a její pedagogickou činností. Galerie Slováckého muzea sídlí v barokní budově bývalé vojenské zbrojnice. Stálá expozice s názvem Umění jihovýchodní Moravy je společně s dětským ateliérem a depozitem galerie umístěna v půdních prostorách této budovy, kde je zachovaná barokní vazba krovů. Stálá expozice shromažďuje tvorbu výrazných umělců od konce 19. století do druhé třetiny 20. století, kteří měli společné určité pouto k oblasti jihovýchodní Moravy (Joža Uprka, Franta Úprka, Antoš Frolka, Cyril Mandel, Alois Klavoda, Stanislav Lolek, Ludvík Ehrenhaft, Jindřich Prucha, Miloš Boria, Jaroslav Panuška, Jan Trampota, Josef Schneiderka, Jiří Heřman, Ida Vaculková, Vladislav Vaculka, Vladimír Hroch, Jiří Jaška, Vladimír Vašíček, Jaroslav Melichárek). U některých jmenovaných umělců jsem i přes jejich umělecký věhlas zaznamenala nedostatek informačních zdrojů o jejich životě a díle.

Nabídka vzdělávacích programů Galerie Slováckého muzea na školní rok 2009/2010 zahrnuje programy pro děti předškolního věku, žáky mladšího a staršího školního věku. Autorka i realizátorka zmíněných programů, Mgr. Marie Martykánová, se této aktivitě věnuje vedle své primární funkce historika dějin umění.

Animační program ke stálé expozici Umění jihovýchodní Moravy, který jsem sestavila pro studenty středních škol, kombinuje interaktivní setkání účastníků s uměleckými díly, dramatickou aktivitu, práci s animačními listy i vizuálně obraznou interpretaci vybraného uměleckého předmětu do dnešní doby. Teoretickým základem a také praktickou činností

navazuje především na vzdělávací oblast Umění a kultura. Dále zahrnuje oblasti zejména humanitního zaměření (Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a příroda, Člověk a společnost). Program je postaven na vzájemné komunikaci a spolupráci. Poprvé byl realizován 14. dubna 2010 za účasti třinácti studentů Gymnázia Uherské Hradiště, podruhé pak 16. dubna 2010 s šesti studenty Uměleckoprůmyslové školy Uherské Hradiště. Ve struktuře animačního programu jsem nezaznamenala zásadní nedostatky. Účastníci skvěle spolupracovali a na vývoji programu se aktivně podíleli. Animaci hodnotili takřka kladně. Nejčastější chyby vznikaly kvůli nedostatku zkušeností s novým programem, ale díky zpětné evaluaci je budu schopna eliminovat.

Překvapivě nejproblematičtější částí práce bylo zjišťování, zda středoškolští učitelé předmětů výtvarného zaměření na Uherskohradištsku mají zájem navštěvovat se studenty galerijní animace. Tento průzkum jsem prováděla prostřednictvím dotazníků rozeslaných elektronickou poštou. Po opakovaném zaslání těchto dotazníků mi vyhovělo pouze osm pedagogů. Průzkum je tak nepříliš objektivní a zasloužil by dle mého názoru další rozpracování. Předpokládám, že vhodnější metodou by mohl být rozhovor či interviu s tázanými. Avšak čas a příprava věnovaná zmiňovaným metodám by byla podstatně náročnější a její podrobné rozpracování by nejspíš i vystačilo pro samostatnou závěrečnou práci studia.

Tato diplomová práce může posloužit jako inspirace pro sestavování animačních programů např. k výstavám s národopisnou či slováckou tematikou. Může být taktéž zdrojem informací ke stálé expozici Galerie Slováckého muzea a přehledem aktuální nabídky jejích vzdělávacích programů. Animace, kterou jsem zde popsala, může být v galerii realizována i nadále. Svou práci bych mohla použít při ucházení se o místo animátora v galerii či muzeu.

Použitá literatura a prameny

- BABYRÁDOVÁ, H. – GRECMANOVÁ, H. – EXLER, P. *Škola muzejní pedagogiky 4*. Olomouc: UPOL, 2007. ISBN 978-80-244-1869-8.
- BABYRÁDOVÁ, H. *Symbol v dětském výtvarném projevu*. Brno: MU, 1999.
- BRABCOVÁ, A. (ed.) *Brána muzea otevřená*. Náchod: Nakladatelství JUKO, 2003. ISBN 80-86213-28-5.
- ECO, U. *Jak napsat diplomovou práci*. Olomouc: Votobia, 1997. ISBN 80-7198-173-7.
- FRIEDLOVÁ, M. (ed.) *Umění: Prostor pro život a hru*. Olomouc: UPOL, 2008.
- FROLEC, I. – MARTYKÁNOVÁ, M. – FROLCOVÁ, M. *Galerie Slováckého muzea*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum, 1999. ISBN 80-86185-05-2.
- HOLOUŠOVÁ, D. – KROBOTOVÁ, M. *Diplomové a závěrečné práce*. Olomouc: UPOL, 2002. ISBN 80-244-1237-3.
- HORÁČEK, R. *Galerijní animace a zprostředkování umění*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 1998. ISBN 80-7204-084-7.
- HORÁČEK, R. *V dialogu s uměním*. Brno: MU, 1994.
- Kol. autorů, *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950 – 1999*. Ostrava: Nakladatelství Chagall, 2000. ISBN: 80-86171-04-3
- POHLOVÁ, Markéta. *Metodický portál RVP : Články* [online]. 4. 8. 2004 [cit. 2010-03-17]. Pojetí výtvarné výchovy v rámci vzdělávací oblasti Umění a kultura. Dostupné z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/43/POJETI-VYTVARNE-VYCHOVY-V-RAMCI-VZDELAVACI-OBLASTI-UMENI-A-KULTURA.html>>.

ŠOBÁŇ, M. – HRBEK, D. – HAVLÍK, V. *Škola muzejní pedagogiky 6*. Olomouc: UPOL, 2007. ISBN 978-80-244-1871-1.

ŠOBÁŇOVÁ, P. *Škola muzejní pedagogiky 1*. Olomouc: UPOL, 2007. ISBN 978-80-244-1866-7.

ZACHAŘ, M. – KODL, M. *Mařákova škola*. Praha, 2007.

ZHOŘ, I. *Výtvarná výchova v projektech I*. Havlíčkův Brod: TOBIÁŠ, 1995. ISBN 80-85808-48-X.

ZHOŘ, I. *Výtvarná výchova v projektech II*. Havlíčkův Brod: TOBIÁŠ, 1997. ISBN 80-85808-49-8.

Anything Studio. *Církevní střední odborná škola Bojkovice* [online]. 1999, 2010 [cit. 2010-05-10]. O škole. Dostupné z WWW: <<http://csos.op.cz/o-skole>>.

Dotazník-online: ...jak na dotazník [online]. 2007 [cit. 2010-05-15]. Základy tvorby dotazníku. Dostupné z WWW: <<http://www.dotaznik-online.cz/>>.

Gymnázium J. A. Komenského a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Uherský Brod [online]. 2007, 2010 [cit. 2010-05-10]. Studium. Dostupné z WWW: <<http://www.gjak.cz/studium.aspx>>.

Gymnázium Uherské Hradiště [online]. 2006 [cit. 2010-05-10]. Učební plán - vyšší gymnázium. Dostupné z WWW: <<https://www.guh.cz/newweb/index.php>>.

Ida Vaculková, *Dům knihy Portál*, <<http://www.dumknihyportal.cz/info/26340/>>, vyhledáno 18. 5. 2010.

Mimikri: Puk-Puk [online]. 2010 [cit. 2010-04-06]. Mimikri. Dostupné z WWW: <<http://mimikri.net/>>.

Obec Jesenná [online]. 2007 [cit. 2010-05-18]. Významné osobnosti. Dostupné z WWW: <<http://jasenna.wz.cz/page.php?lang=cz&java=on&page=osobnosti#MikulastikSt>>.

Quattro CZ. *Stredniskoly.cz* [online]. 2002-2010, 2010 [cit. 2010-05-10]. Střední školy - okres Uherské hradiště. Dostupné z WWW: <<http://www.stredniskoly.cz/seznam-skol/zlinsky-kraj/uherske-hradiste/>>.

Slovácké muzeum [online]. 2010 [cit. 2010-05-18]. Antika. Ke kořenům Evropy. Dostupné z WWW: <<http://www.slovackemuzeum.cz/akce/1/>>.

Slovácké muzeum [online]. 2010 [cit. 2010-05-18]. Galerie Slováckého muzea. Dostupné z WWW: <<http://www.slovackemuzeum.cz/doc/9/>>.

Slovácké muzeum [online]. 2010 [cit. 2010-05-23]. Slovácké muzeum. Dostupné z WWW: <<http://www.slovackemuzeum.cz/doc/10/>>.

Slovácké muzeum: Galerie Slováckého muzea [online]. 2010 [cit. 2010-05-18]. Stálá expozice – Umění jihovýchodní Moravy. Dostupné z WWW: <<http://www.slovackemuzeum.cz/doc/19/>>.

Slovácké muzeum: Pro školy [online]. 2010 [cit. 2010-05-18]. Galerie dětem. Dostupné z WWW: <<http://www.slovackemuzeum.cz/doc/57/>>.

Slovácké muzeum: Pro školy [online]. 2010 [cit. 2010-05-18]. Rok v muzeu. Dostupné z WWW: <<http://www.slovackemuzeum.cz/doc/58/>>.

Stojanovo gymnázium, Velehrad [online]. 2006 [cit. 2010-05-10]. Charakteristika školy. Dostupné z WWW: <<http://www.sgv.cz/o-skole/index.htm>>.

Střední odborná škola a Gymnázium Staré město [online]. 2009 [cit. 2010-05-10]. Gymnázium. Dostupné z WWW: <<http://www.sosgsm.cz/doc/10/>>.

Střední uměleckoprůmyslová škola Uherské Hradiště [online]. 2009 [cit. 2010-05-10].

O studiu. Dostupné z WWW: <<http://www.supsuh.cz/doc/11/>>.

Tvorba a design studio Matějčík. *Střední škola služeb s.r.o.* [online]. 2002, 2009 [cit. 2010-05-

10]. Studijní obory. Dostupné z WWW: <http://www.sossluzeb.cz/stu_obor_n.html>.

Vladislav Vaculka, *Wikipedie*, http://cs.wikipedia.org/wiki/Vladislav_Vaculka, 2009,

vyhledáno 18. 5. 2010.

Výzkumný ústav pedagogický v Praze. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy:*

Vzdělávání [online]. Praha: VÚP v Praze, 2007 [cit. 2010-03-28]. Rámcový vzdělávací

program pro Gymnázia. Dostupné z WWW:

<http://www.msmt.cz/uploads/Vzdelavani/Skolska_reforma/RVP/RVP_gymnazia.pdf>.

ISBN 978-80-87000-11-3.

Wikipedie, otevřená encyklopedie [online]. 2009 [cit. 2010-05-26]. VJing. Dostupné z WWW:

<<http://cs.wikipedia.org/wiki/VJing>>.

Wikipedie, otevřená encyklopedie [online]. 2010 [cit. 2010-05-26]. Isotype. Dostupné z

WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Isotype>>.

Seznam příloh

Příloha 1 – Pracovní list (dvoustranný)

Příloha 2 – Ukázky masopustních masek

Příloha 3 – Fotografie z realizací animace

Příloha 4 – Video-dokumentace z realizací animace na CD-ROM

Příloha 1

Pracovní list (dvoustranný)

1) Vyhledejte v expozici obrazy, ze kterých jsou následující výřezy. Zapište **A** název obrazu, **B** jméno autora, **C** rok vzniku obrazu.



A _____

A _____

A _____

B _____

B _____

B _____

C _____

C _____

C _____

2) Srovnajte obrazy, se kterými jste pracoval/a v předchozím úkolu. Co mají společné? Čím se naopak liší? Napište všechno, co vás napadne. Nebojte se inspirovat pojmy ze slovníčku odborných výrazů.

3) Součástí expozice jsou také dvě krajinomalby v precizním řemeslném podání od Jiřího Heřmana. Máme to štěstí, že se můžeme tomuto umělci podívat přímo „do očí“. Bysta s názvem Portrét malíře Jiřího Heřmana stojí před jeho obrazy. Kdo je autorem zmiňované bysty? Kolik let bylo Heřmanovi, když byl takhle portrétován? Pokuste se vyčíst z krajinomaleb a podobizny malíře jeho charakterové vlastnosti. Jaký asi malíř Jiří Heřman byl?

- 4) Vytvořte „pětílístek“ na téma Stálá expozice Umění jihovýchodní Moravy. Postup je následující.
Napište na
1. řádek - téma;
 2. řádek - popis tématu, jeho vlastnosti - 2 přídavná jména;
 3. řádek - děj, co téma dělá nebo co se s ním děje - 3 slovesa;
 4. řádek - metafora k tématu - 4 libovolné slovní druhy;
 5. řádek - podstata tématu, synonymum - 1 podstatné jméno.

1. řádek Stálá expozice Umění jihovýchodní Moravy

2. řádek _____

3. řádek _____

4. řádek _____

5. řádek _____

SLOVNÍČEK ODBORNÝCH VÝRAZŮ

Asambláž – trojrozměrné (prostorové) výtvarné dílo sestavené z mnoha různých částí.

Bysta – sochařský portrét hlavy a části hrudníku, poprsí. Lze psát také „busta“.

Galerie – obrazárna; prostory, ve kterých jsou vystavena výtvarná díla. (V architektuře se tak nazývá ochoz, v divadle pak nejvýše položený balkón.)

Charakter – povaha; souhrn tělesných a duševních rysů člověka nebo souhrn vlastností věcí a dějů.

Koláž – výtvarná metoda založená na vlepování výstřižků, útržků nebo jiných prvků do obrazů (coller = francouzsky: lepit).

Kolorit – barevnost. Rozlišujeme kolorit pestrý a nepestrý, jednobarevný (monochromní), harmonický, kontrastní atd. (color = latinsky: barva).

Kontura – obrys; linie ohraničující tvar.

Krajinomalba, krajinářství – druh malířské tvorby zabývající se krajinou. Pohledy do otevřené, daleké krajiny označujeme jako panoramata, naopak zúžený výsek přírody nazveme interiér, zákoutí. Popisný obraz města je veduta.

Kultura – duchovní stav lidské společnosti, vyspělost určitého národa. Významnou složkou kultury je i výtvarné umění.

Malba – hlavní součást malířství. Důležitým rysem je práce s barvou. Malba se liší od kresby tím, že není založena na liniích, ale na barevných plochách a přechodech

světlych a tmavých míst.

Námět – soubor motivů výtvarného díla. O námětu hovoříme zpravidla u obrazů a soch figurativního umění (výtvarného díla předmětného, např. s postavami, přírodninami či věcmi).

Objekt – trojrozměrný, výtvarně zpracovaný předmět.

Obraz – v nejširším smyslu je obraz představa (zejména umělecká), podmíněna lidskou „obrazotvorností“. Většinou však slovem „obraz“ označujeme malířská díla.

Ornament – ozdoba, druh dekoru. Je složen ze stylizovaných prvků uspořádaných obvykle v pravidelném, opakovaném rytmu. Rozlišujeme ornament rostlinný (listy, plody,...), geometrický (linky, body, plošky,...), znakový (kříže, hvězdy,...) atd.

Portrét – podobizna, obraz nebo socha.

Socha – trojrozměrný výtvar, bývají nejčastěji z kamene, z kovu a ze dřeva.

Technika – ve výtvarném umění mluvíme o malířské nebo sochařské technice. Označujeme tak použitý výtvarný prostředek.

Umění – lidská činnost, která nesměřuje přímo k bezprostřední užitečnosti. Vytváří předměty určené k obohacení lidského života; někdy jde o záznam (dokument), většinou však o prostředek citového sdělení, o zachycení něčeho krásného, vybízejícího k zamyšlení.

Příloha 2

Ukázky masopustních masek



Maska z novodobého materiálu interpretujúci masku tradičnú, foto: Ivana Krysová, 14. 2. 2010



Tradičné slovinské masopustní masky, foto: Ivana Krysová, 14. 2. 2010

Příloha 3

Fotografická dokumentace realizací animace



Realizace animačního programu se studenty gymnázia, foto Břetislav Malý, 14. 4. 2010



Reflexe práce s animačními listy, foto Břetislav Malý, 14. 4. 2010



Realizace animačního programu se studenty uměleckoprůmyslové školy, foto: Ivana Krysová, 16. 4. 2010

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Ivana Krysová
Katedra:	Katedra výtvarné výchovy
Vedoucí práce:	PhDr. Martin Horáček, Ph.D.
Rok obhajoby:	2010

Název práce:	Animace ke stálé expozici v Galerii Slováckého muzea v Uherském Hradišti
Název v angličtině:	Animation of a permanent exhibition in the Gallery of Slovácké Museum in Uherské Hradiště
Anotace práce:	Cílem diplomové práce je sestavení animace ke stálé expozici v Galerii Slováckého muzea v Uherském Hradišti pro studenty středních škol a následné ověření její funkčnosti. Úvod práce je zaměřen na Galerii Slováckého muzea a především pak na její stálou expozici s názvem Umění jihovýchodní Moravy. Následující kapitola popisuje vznik animace, její jednotlivé části a průběh dvou realizací. Dále zahrnuje názory účastníků na tento program i autoevaluaci animátora. Závěr práce obsahuje odpovědi z dotazníku týkajícího se zkušeností pedagogů s galerijními animacemi. Dotazníky byly vyplňovány vyučujícími s výtvarným zaměřením z uherskohradištských středních škol.
Klíčová slova:	Galerijní animace, Galerie Slováckého muzea, stálá expozice Umění jihovýchodní Moravy, vzdělávací programy Galerie Slováckého muzea, RVP G: vzdělávací oblast Umění a kultura, ledolamka, pracovní list, interpretace uměleckého díla, závěrečná reflexe, evaluační dotazník, autoevaluace.

Anotace v angličtině:	Aim of this thesis is to create an animation of permanent exhibition in Gallery of Slovácké Museum in Uherské Hradiště town and then verify its functionality. The animation is intended especially for high school students. Introduction refers to Gallery's permanent exhibition called The Art of Southeast Moravia. Next chapter describes genesis of the animation, its individual parts and process of two realizations. Personal views of some visitors and self-evaluation of the animator are also mentioned. Conclusion contents responses from questionnaires, which concerned teachers' experience with this type of animation. This questionnaires were filled in by teachers of art from secondary schools in region of Uherské Hradiště.
Klíčová slova v angličtině:	Animation, Gallery of Slovácké Museum, permanent exhibition The Art of Southeast Moravia, educational programs in Gallery of Slovácké Museum, RVP G: educational section Arts and Culture, Ice-breaker, Worksheet, interpretation of artwork, Final reflection, evaluation questionnaire, self-evaluation.
Přílohy vázané v práci:	Příloha 1 – Pracovní list (dvoustranný) Příloha 2 – Ukázky masopustních masek Příloha 3 – Fotografická dokumentace realizací animace
Rozsah práce:	73 stran
Jazyk práce:	čeština